

Tuncər Cücənoğlu

İLDIRIM KAMAL

/2 hissəli pyes/

Gənclərə...

Tərcümə edən:
ELVIN NURİ

İSTANBUL – 1990

İŞTİRAK EDİRLƏR:

KAMAL – 20 yaşında

ƏMİNƏ – 45 yaşında, anası

HƏSƏN – 55 yaşında, atası

RUHSAR – 18 yaşında, nişanlısı

FİKRİYƏ – 45 yaşında, qayınanası

RƏCƏB – 20 yaşında, dostu

ELENİ – 35 yaşında, qonşu qadın

SƏLİM – 30 yaşında, Əminənin qohumu

XALİDƏ – 25 yaşında, Səlimin arvadı

I CAVAN OĞLAN

II CAVAN OĞLAN

XALQ

BİRİNCİ HİSSƏ

Pərdə açılmadan əvvəl səsucaldanlardan zala:

KİŞİ SƏSİ

Əvvəlcə, alman, sonra da fransız sığorta şirkətləri İzmirdə bir yanğınsöndürmə təşkilatı qurdular. Bunları başqa ölkələrin yanğınsöndürmə təşkilatları izlədi. Daha sonra isə bütün xarici ölkələrin yanğınsöndürmə təşkilatları birləşdirildi. Yeni qurulan bu güclü yanğınsöndürmə monopoliyası kapitulyasiyalara sinə gərərək, başqa bir Türk təşkilatının İzmirdə baş verən yanğını söndürməyinə icazə vermirdi. İzmirdə bir yanğını söndürmək belə, əcnəbilərin monopoliyasında idi. Bir sözlə, iqtisadiyyatın hər sahəsi xarici şirkətlərin əlində idi. */Səs getdikcə, eşidilməz olur./*

Abost Emmeriy Mines Ltd...

Edvard Hakkinson Mədən Şirkəti...

Eaukd Smyrne...

Qlen Tobakko Ko...

QADIN SƏSİ

İzmir. 14 May 1919-cu il.

PƏRDƏ QABAĞINDA

Müxtəlif minarələrdən salavat verilir... Davul səsləri... Rəcəb, I cavan oğlan, II cavan oğlan əllərində bildirişlərlə tamaşaçıların arasında gəzişirlər.

I CAVAN OĞLAN Bu gecə...

II CAVAN OĞLAN Yəhudi məzarlığında...

RƏCƏB Qoşulun...

I CAVAN OĞLAN Birlikdə olaq...

RƏCƏB Yəhudi məzarlığında!..

I CAVAN OĞLAN İşğala qarşı olduğumuzu nümayiş etdirək.

II CAVAN OĞLAN Uşaqlarınızı da gətirin...

RƏCƏB Yəhudi məzarlığında görüşək.

I CAVAN OĞLAN Düz saat səkkizdə.

RƏCƏB İşğalçıları istəmirik!

II CAVAN OĞLAN Yad tapdaqları istəmirik!

I CAVAN OĞLAN Bizə qoşulun.

RƏCƏB Müstəqillik istəyirik!

I CAVAN OĞLAN Saat səkkizdə yəhudi məzarlığında.

II CAVAN OĞLAN Birlikdə olaq.

RƏCƏB Yəhudi məzarlığında...

I CAVAN OĞLAN Mütləq gəl.

II CAVAN OĞLAN Sonra peşman olma.

RƏCƏB Bütün qardaşların orda olacaq.

I CAVAN OĞLAN Ayrışeçkilik yoxdur, hamı ordadır.

II CAVAN Bu, sənin üzərinə düşən ən böyük vəzifədir.

RƏCƏB Saat səkkizdə yəhudi məzarlığında.

I CAVAN OĞLAN Bölünmədən...

II CAVAN OĞLAN Bir yerdə!

RƏCƏB Onları istəmədiyimizi sübut edək.

Çıxanda

I CAVAN OĞLAN Saat səkkizdə.

II CAVAN OĞLAN Yəhudi məzarlığında.

RƏCƏB Bir yerdə! /Səlimi görür/ Səlim qardaş, məni tanıdın?
Kamalın dostu Rəcəbəm.

SƏLİM Hə, tanıdım. Tanımamış olaram?!

RƏCƏB Bir az danışa bilərik?

Qaranlıq.

*Kamal ikimərtəbəli bağçalı taxta evin içində
səbrsizcəsinə gəzişir. Əminə pəncərənin
qarşısında hörgü hörür.*

ƏMİNƏ Oğlum, otur da.

KAMAL Çox istidir.

ƏMİNƏ Tərləyirsən. Gəzmə.

KAMAL Gecikdilər.

ƏMİNƏ Gələrlər.

KAMAL Harda qaldılar?

ƏMİNƏ Yəqin işləri çıxıb.

KAMAL Bəlkə də, gəlməyəcəklər...

ƏMİNƏ Gələrlər.

KAMAL Bu vaxta qədər gəlməliydilər. Deməli, gəlməyəcəklər.

ƏMİNƏ Gələ bilməsəydilər, xəbər verərdilər.

KAMAL İndilərdə axşam olacaq.

ƏMİNƏ /Gülümsəyir/ Nişanlını gözləyirsən, oğlum. İndi sən onu
gözləyəcəksən, evlənəndən sonra da o səni.

KAMAL Bilsəydim bu qədər gecikəcəklər...

ƏMİNƏ Neyləyərdin?

KAMAL Neçə gündür dostlarımı görmürəm. Məni səhərdən evdə saxlayıblar.

ƏMİNƏ */Narahat/* Daha sən cavabdehliyi olan adamsan. Bundan sonra dostun da, yoldaşın da nişanlıdır. Razi deyilsən?

KAMAL Nədən?

ƏMİNƏ Nişanlından.

KAMAL Razıyam, amma dünyayla əlaqəm birdəfəlik kəsildi.

ƏMİNƏ Hələ dayan görək. Nə yatdın ki, nə yuxu görəsən... Evlənəndən sonra bir az da rahat olacaqsan. Dostlarınla görüşərsən. Amma subaylarla yox. Çünki subayların çiyinlərində məsuliyyətləri yoxdur. Məsuliyyəti, öhdəlikləri olmayan adamlarla yoldaşlığın xeyri nədir?! Vay, vay!.. */Əminə həyəcanla içəri qaçır/*

KAMAL Nə oldu, ana?

ƏMİNƏ */Girir/* Az qalmışdı çaynikin altını çatladam.

KAMAL Səhərdən qaynadanda, belə olar da.

ƏMİNƏ Sənə ayran hazırlayım?

KAMAL İstəmirəm, ana.

Qapı döyülür.

ƏMİNƏ Budur, gəldilər.

Əminə qapını açmağa gedəndə, Kamal üst-başını səliqəyə salmağa çalışır.

ƏMİNƏ */Çıxanda/* Bir az gülümsə. İnciməsinlər.

Kamal gülümsəməyi sınayır.

ƏMİNƏ */Səsi/* Aaa.. Sən idin?! Gəl...

Əminə, arxasınca da Səlim daxil olurlar.

SƏLİM Bibi, öpüm... */Əminənin əlini öpür/* Salam, Kamal!

KAMAL Xoş gəldin, Səlim qardaş.

SƏLİM Nişanlı olmaq yaraşır. Vallah, aslan kimi olmusan.

KAMAL Sağ ol, Səlim qardaş!

ƏMİNƏ Çay var... Ayran var...

SƏLİM Bütün günü çay içirəm, bibi. Ayranın soyuqdursa...

ƏMİNƏ Soyuqdur, soyuqdur. Oğlum, sənə də gətirirəm.

KAMAL Yaxşı, ana.

Əminə çıxır.

SƏLİM Bu nə istidir?! Çöl yanır... Bu istidə bayırda olanların ağı yoxdur. */Sakitcə/* Görüşə bilirsiniz?

KAMAL Demək olar ki...

SƏLİM O nə deməkdir?! Əşsi, daha icazə versinlər də...

KAMAL Atası əsəbləşir.

SƏLİM Bu qədər geridəqalmışlıq nəyə lazımdır...

KAMAL Anası ilə bir yerdə olanda, görə bilirəm.

SƏLİM Qardaşım, sən anası ilə evlənirsən?!

KAMAL Ona da razıyam, Səlim qardaş. Anası anamla söhbətləşəndə, biz də bağçada gəzişirik.

SƏLİM Yəni ona icazə var...

KAMAL Anası heç nə demir...

SƏLİM Gəl hələ desin də... O, sənin nişanlıdır e... Amma Ruhsarı mən də çox istəyirəm. Güzəl qızıdır, ağıllı qızıdır. Neyləyək, bir müddət də dözəcəksən. Evlənəndən sonra qayınatandan bunun əvəzini çıxarsan... Xalidənin üzünü toy gecəsi görmüşəm. Sən hələ bəxtin gətirib...

KAMAL Bəzən haqq qazandırırım... Mənim də qızım olsa, mən də eynilə belə hərəkət edərdim.

SƏLİM Səhv edərdin.

KAMAL Niyə ki?! Ortaqlıq qarma-qarışıqdır. Sabah-birigün mənə bir şey olsa, Ruhsarın halı necə olar?

SƏLİM Ortaqlıq qarma-qarışıq dedin... /Cibindən bir kağız çıxarır/ Bu axşam mitinq var. /Uzadır/ Nə xeyri var?!

KAMAL Hardadır?

SƏLİM Yəhudi məzarlığında. Bildirişi paylayan oğlandan soruşdum ki, bu mitinqin nə xeyri var? – Heç nə demədi.

KAMAL /Oxuyub/ Gedəcəksən?

SƏLİM Bax, Kamal... İşə yarayacağını bilsəm, qoşulmamış olaram?! Bax, səndən soruşuram, bu mitinqin nə xeyri var?

KAMAL Reaksiya.

SƏLİM Onlar sabah-birisi gün İzmiri işğal edəcəklər. Bu mitinqin onları tələsdirməkdən başqa nəyə xeyri olacaq?!

KAMAL Sabah-birisi gün?!

SƏLİM Elə deyirlər... Sən eşitməmişən?

KAMAL Yox.

SƏLİM Düz deyirsən, üç gündür heç küçəyə də çıxmırsan. Yaxşı da edirsən. Bu, başı-ayağı bilinməyən bir cəhddir. İstanbul "yox" demir... Qubernator "yox" demir. Xalq rəhbərsizdir. Çıxıb orda qışqıracaqlar... Qan tökülsə, yaxşı olar?!

KAMAL Səlim qardaş, istəyirsən ki, səssiz qalaq?

SƏLİM Hə...

KAMAL Dərdin nədir?

SƏLİM Səssiz qalmaq da bir reaksiyadır. Daha da təsirli reaksiyadır.

KAMAL Reaksiyadırsa, susqunluq adamları bir az da qəzəbləndirəcək...

SƏLİM Niyə qəzəbləndirir ki?!

KAMAL Qəzəbləndirməyəcəksə, reaksiya sayıla bilməz.

SƏLİM Kamal, sən mənim səhvimi tutmağa çalışırsan?

KAMAL Əstafurullah, Səlim qardaş, amma mən...

SƏLİM Bir dəqiqə... Bir anlıq fikirləşəcək ki, səssiz qalmadılar... Qışqırıb-bağırıldı... Andlar içildi... Nə dəyişəcək? Bu hərəkətimiz sabah onların işğalının qarşısını alacaq? Səndən soruşuram. İşğaldan əl çəkəcəklər? De də...

KAMAL Yox.

SƏLİM Onda bu mitinqin nə xeyri olacaq?

KAMAL Təkcə mitinqlə bitməyəcək ki...

SƏLİM Başqa neyləyəcəklər?.. De, de...

- KAMAL Bilmirəm. Amma nə isə edilməlidir.
- SƏLİM Şübhəsiz, eləmək lazımdır. Amma nə? Heç kim heç nə bilmir... Bax, Kamal... Bu ölkə bizim ölkəmizdir... Şübhəsiz ki, yadellilərin işğalını dəstəkləmək olmaz, dəstəkləmərik də. Bu, xainlik olar... Amma keçiriləcək bu mitinqlə insanlarımızın bəziləri nə olursa, olsun, axırına çıxı bilərlər... Çıxa bilərlər yox, çıxarlar... Səhv və nəticəsiz əməliyyatlara qoşula bilərlər. Bu isə işğalçıların qırğın törətmələrinə səbəb olar. Bilmirəm başa sala bilirəm, ya yox?!
- KAMAL Səlim qardaş, deyə bilərsən ki, sakit dayansaq, qırğın törətməyəcəklər?
- SƏLİM Bax, o fərqlidir. Yenə də dəlilik edə bilərlər. Amma buna təhrik edən biz olmayacağıq, bu vacibdir...
- KAMAL Kimin üçün vacidir?
- SƏLİM Əlbəttə ki, əcnəbilər üçün vacibdir... İtalyanlar üçün vacibdir, almanlar üçün, fransızlar üçün, Avropalılar üçün vacibdir... Yazıq vəziyyətdəyik, qiyam olsa, yanımızda olarlar...
- KAMAL Yanımızda olacaqlarsa, bu işğala icazə verməzdilər. Bu ölkənin əhalisi tamamilə qətlə yetirilsə də bizim tərəfimizdə olmayacaqlar.
- SƏLİM Bəlkə də, sən haqlısan. Amma yenə də təhrikedici tərəf biz olmayaq. Bir ehtimal da olsa, təhrikedici, təxribatçı biz olmasaq, qırğın, qiyam törətməyəcəklər. Ən azından bunu sınağa dəyər. Mən qısamüddətli nəticəsiz bir qiyam yerinə, uzunmüddətli uğurlu bir müqaviməti və nəticədə qələbəni üstün tuturam.
- Əminə əlində iki stəkan ayranla gəlir.*
- SƏLİM Təşəkkür edirəm, bibi!

ƏMİNƏ Nuş olsun!

KAMAL Sağ ol, ana!

ƏMİNƏ Gəlinimiz necədir?

SƏLİM Uşaqla məşğuldur. Bir az xəstədir.

ƏMİNƏ Nə olub?

SƏLİM Yəqin ki, üşüdüb... Səhərə qədər yuxu yoxdur. Ağlaya-ağlaya durur. Yan otaqda yatıram.

ƏMİNƏ Amma yatmayan arvadındır... Bütün yük qadınların üzərindədir.

SƏLİM Hələ də işə getmək məcburiyyətindəyəm. Yatmalıyam.

ƏMİNƏ */Ürəkdən/* Bir dəfə Kamal da qızdırmışdı. Təcrübəsiz idim, bilmirdim neyləyəm. Çəşməmdən üstünə adyallar örtürdüm... Bir qoca qadın var idi. Qonşumuz idi... Kamalı əlimdən alıb, soyuq suya saldı... Uşaqlar çətinliklə böyüyür...

SƏLİM Kamal... Sənin bir dostun var... Adı dilimin ucundadır.

KAMAL Rəfiq... Yoxsa, Rəcəb?

SƏLİM Hə, Rəcəb. Bir az qabaq gördüm. Bildirişləri paylayanlardan biri də o idi... Səndən mənə şikayət elədi...

KAMAL Məndən?

SƏLİM Hə, səndən... Nişanına çağırمامısan.

KAMAL Ailə içində olub. Deyərdin də, Səlim qardaş.

SƏLİM Dedim, əzizim. Dedim ki, yaxın adamlar arasında keçirib.

KAMAL Nəsə dedi?

SƏLİM Yoxxx...

KAMAL Ana, gərək çağırardıq. Vur-tut üç dostum var. Bir tərəfdə oturardılar. */Kamal bayıra çıxır/*

SƏLİM Bibi, amandır, oğlunuza sahib çıxın...

ƏMİNƏ Nə olub ki?

SƏLİM Özbaşına qoymayın... Dostları ilə görüşməyə icazə verməyin...

ƏMİNƏ Özün görürsən ki, bircə saniyə belə, tək qoymuram.

SƏLİM Hələ bu gecə bayıra çıxmağa heç icazə verməyin. Miting olacaq. Mitingə getməyindən heç nə olmaz, amma qorxuram ki, sabah kiçik bir qrup quruya çıxanlara qarşı olacaq. Eşidən kimi qaçıb gəldim.

ƏMİNƏ Sağ ol, Səlim! Sən də bizim oğlumuz kimisən.

SƏLİM Dostları bildiriş paylayırdılar. Kamalı da məzəmmət elədilər. Bunlar cavandırlar, enerjilidirlər. Bir gördüz, Kamal da müxaliflərə qoşuldu. Görüşmələrinə mane olun.

ƏMİNƏ Nişanladıq. Niyə? Hadisələrə qoşulmasın deyə. Bir səbəb tapıb, bayıra da çıxmağa icazə vermirəm. Əslində, mən özüm də qorxuram.

Kamal daxil olur.

SƏLİM */Qalxır/* Evə gecikməyim. Ortaq onsuz da məlumdur...

ƏMİNƏ Xalidəni də gətirərdin... Gecə oturardıq.

SƏLİM Bizim oğlan bir az sağalsın, gələrək. */Əminənin əlini öpür/* Özünə yaxşı bax, bibi. Hələ nəvələrinə baxacaqsan.

ƏMİNƏ İnşallah!

SƏLİM Gəlinimiz də çox gözəldir. Elə gözəl uşaqlarınız olacaq ki...

KAMAL */Utanır/* Hələ çox tezdir, Səlim qardaş.

SƏLİM Nə tez?! Yayın ortalarında toyumuzu edərik...

ƏMİNƏ Eləyərik, eləyərik...

SƏLİM Amma dediyim kimi, heç nəyə qarışma, Kamal.

KAMAL Onsuz da qarışmıram.

SƏLİM Düz edirsən. Amma diqqətli ol, dostlarına uyma. */Kamalı öpür/* Salamət qalın! */Çıxır/*

ƏMİNƏ */Arxasınca/* Gülə-gülə, Səlim!

KAMAL Gülə-gülə, Səlim qardaş!

ƏMİNƏ Bu Səlim çox ağıllı uşaqdır. Hər şeyi yer-yerindədir... Elə deyil, əzizim?

KAMAL Elədir, ana.

ƏMİNƏ Səni də çox istəyir... Həmişə sənə yaxşılığını istəyir.

KAMAL Mən də onu çox istəyirəm, ana. Amma hər şeyə qarışır.

ƏMİNƏ Sənə yaxşılığın üçün, əzizim. */Qapı döyülür/* Deyəsən, gəldilər. Sən qapını aç.

Kamal çıxır.

KAMAL */Səsi/* Eleni xala, xoş gəldin!

ELENİ */Səsi/* Xoş gördük! Əminə xanım evdədir?

ƏMİNƏ */Qapının yanına gəlib/* Gəl, Eleni... Buyur...

Eleni və Kamal içəri girirlər. Eleninin əlində içi dolu bir boşqab.

ELENİ Bağışlayın, gecikdirdim.

ƏMİNƏ Əstafurullah, Eleni, nə zəhmət çəkirdin?!..

ELENİ Heç elə şey olar?! Heç boşqabı boş qaytarmaq olar?!

ƏMİNƏ */Boşqabı alır/ Çox təşəkkür edirəm! Otur da... Mətbəxə qoyub gəlirəm. /Çıxır/*

ELENİ Necəsən, Kamal?

KAMAL Təşəkkür edirəm, Eleni xala!

ELENİ Kamal, nişanlın çox gözəldir. İkiniz də bir-birinizə yaraşırsınız. Allah xoşbəxt eləsin!

KAMAL Sağ ol, Eleni xala!

ƏMİNƏ */Bir məcmeyi içində çaylarla gəlir/ Bir stəkan çay içək, Eleni.*

ELENİ Zəhmət çəkdi.

ƏMİNƏ Nə zəhməti... Onsuz da hazır idi.

ELENİ Qənd istəmirəm, Əminə xanım. Təşəkkür edirəm!

ƏMİNƏ Çalışırsan ki, kökəlməyəsən...

ELENİ Köklük yaxşı deyil, neyləyim?!

ƏMİNƏ Necəsən, Eleni?

ELENİ Nə deyim, Əminə xanım?! Nə deyə bilərəm?! Olanlara təəccüblə tamaşa edirik. Heç nə başa düşmədən, heç nə bilmədən...

ƏMİNƏ Guya biz bilirik?!

ELENİ Burda qardaşyana yaşayırdıq. Bir-birimizdən heç nə əsirgəmirdik. Birdən pis şeylər olmağa başladı. Biz halımızdan razı idik.

ƏMİNƏ Biz də razı idik.

ELENİ İllərlə bir yerdə yaşamışıq. Davasız, hay-küysüz. Nə oldu, nə baş verdi ki, hər şey alt-üst oldu?! Heç nə başa düşmədik. Hətta bizi də məcbur edirlər. Etiraz edəndə, xain deyirlər. Kilsələrdə yığılıb, bizim camaatı məcbur edirlər. Guya ki, biz xəyanət edirik. Halbuki, düz edirik. Əgər deyilənlər həqiqətdirsə, İzmir sabah işğal olunacaq.

KAMAL Deyəsən, doğrudur, Eleni xala.

ELENİ Qorxuram ki, çox pis şeylər olacaq. Çox qan axacaq. Dünən bizim Niko bir az artıq-əskik danışmış, az qalır ki, döysünlər... Bax, işlər bu yerə gəldi... Çox pis, çox pis. Mən Kamala niyə qarşı çıxım ki?! Və ya Əminə xanıma... Ya da Həsən bəyə... Sizdən yaxşılıqdan başqa nə görmüşük?!

ƏMİNƏ Düz deyirsən, Eleni.

KAMAL Bir dəfə ox yaydan çıxıb, Eleni xala.

ƏMİNƏ Təkcə siz bizdən yaxşılıq görmüsünüz?! Bəs biz? Sünnət işimiz olur, kömək edirsiniz, ölümüz olur, ağlayırınsınız. Həsən bəy infarkt keçirəndə, Niko kürəyində aparmadımı?!

ELENİ */Ağlayan kimi olur/* Dünən bizim uşağı məhəllənin uşaqları döymək istəyiblər. Həsən bəy əllərindən alıb.

ƏMİNƏ Böyüklərin davasına uşaqları niyə qarışdırırlar ki?

ELENİ Bunları yaddan çıxarmaq mümkündürmü? Mən Həsən bəyə qarşı çıxa bilərəm?!

ƏMİNƏ Biz bir-birimizi çox istəyirik, Eleni.

ELENİ Çox istəyirik, istəməmiş olarıq?! Sizi də Allah yaradıb, bizi də. Bilməmiş olarıq?! Hamımız eyni Allaha inanırıq. Amma sizdən utanıram. Hamınızdan çox utanıram.

ƏMİNƏ Bu, hardan çıxdı?

KAMAL Utanmaq nədir, Eleni xala?!

ELENİ Elə bil ki, günahkar mənəm...

ƏMİNƏ Nə günah, nə günahkar, Eleni?

KAMAL Heç nə başa düşmədim, Eleni xala...

ELENİ Bütün olanlarda özümü təqsirkar bilirəm.

ƏMİNƏ O necə olur?

KAMAL Məsuliyyət sənə aid deyil ki...

ELENİ Nə bilim... Elə hiss edirəm. Elə bil, mənə elə gəlir ki, sabahkı işğalın qarşısını ala bilərəm, amma almıram. Yuxularımda belə, bunu görürəm. Dəhşət içində oyanıram.

KAMAL Özünü günahlandırmağına hansı səbəb var ki?! Gələnlərə əmri sən verirsən?

ELENİ Elə bil ki, mən verirəm.

ƏMİNƏ Bu, uşaqcasına düşüncədir, Eleni. Olanların sənə nə əlaqəsi var?!

ELENİ Elə hiss edirəm... /Ağlamağa başlayır/ İzah edə bilmirəm.

ƏMİNƏ Eleni...

KAMAL Niyə ağlayırsan, xala?

ƏMİNƏ Eleni, sən də lap sulugöz oldun...

ELENİ Bir şey eləmək istəyirəm, amma eləyə bilmirəm. Pis şeylər baş verəcək, çox qorxuram. Niko da deyir... Elə hey deyir ki, çox pis şeylər baş verəcək...

*Əminə Eleninin başını əlləri arasına alır,
oxşayır.*

ƏMİNƏ

Uşaqlaşma... Biz səni tanıyırdıq, Eleni. İnsanları sevirsən. Ürəyin sevgi ilə doludur. Kaş ki, hamı sənin kimi ola... Dünyada bircə dənə də pislik qalmazdı... Dava, müharibə - hər şey qurtardı. Heç birimizdə uşaqlarımızın gedib gəlməyəcəyi barədə qorxu qalmazdı. Uşaqlarımızı eynən toya göndərən kimi beləcə ölümə göndərməzdik. Bəzəyib-düzəyerdik. Göndərmək məcburiyyətində olmazdıq.

Eleni qalxır. Gözlərindəki yaşları əlləri ilə silir.

ƏMİNƏ

Niyə durdun?

ELENİ

Ocağın üstündə qazan var. Hələlik!

ƏMİNƏ

Eleni, yenə gəl.

ELENİ

Gələrəm.

ƏMİNƏ

Gülə-gülə, Eleni.

KAMAL

Eleni xala, yaxşı yol!

Elenini yola salırlar.

ƏMİNƏ

Bütün bu işləri başımıza gətirənlərin Allah bəlasını versin!

Sükut.

KAMAL

Mən gedim.

ƏMİNƏ

Ayıb olar, oğlum.

KAMAL

Onların elədikləri də ayıbdır. Üç addımlıq yoldur.

ƏMİNƏ

Bəlkə, nəsə işləri çıxıb...

KAMAL

Xəbər də verməyi bacarmırlar?!

ƏMİNƏ Elə demə, oğlum.

KAMAL Tez qayıdacam.

ƏMİNƏ Birdən sən çıxan kimi gəlsələr...

KAMAL Deyərsən ki, bir azdan gələcək.

ƏMİNƏ Gözləmək məcburiyyətində qalacaqlar.

KAMAL Bir az da onlar gözləsin. Burax, ana, çıxmaq istəyirəm.

ƏMİNƏ Hara gedəcəksən, oğlum?

KAMAL Neçə gündür, dostlarımı görmürəm. Hal-əhval tutub, gələcəm.

Qapı döyülür.

ƏMİNƏ İnşallah ki, gəldilər.

Kamal qapını açır.

KAMAL /Səsi/ Ooo...

RƏCƏB /Səsi/ Xeyirsiz!

ƏMİNƏ Kamal, kimdir o?

KAMAL /Səsi/ Rəcəb gəlib, ana.

Əminə tələsik qapının yanına gəlir.

ƏMİNƏ Xoş gəldin, oğlum!

RƏCƏB Xoş gördük, xala!

ƏMİNƏ Niyə qapıda dayanırsınız?! İçəri keçin. Bir azdan nişanlısı gələcək. Oğlum, burda danışın.

Rəcəb və Kamal içəri keçirlər. Rəcəb Əminənin əlini öpür.

- ƏMİNƏ Hörmətli ol, oğlum. Otur, oğlum, otur.
- RƏCƏB Narahat etməyim, xala...
- ƏMİNƏ Nə narahatlıq?!
- RƏCƏB Həyətdə də otura bilərdik.
- ƏMİNƏ */Etiraz edir/* Çox istidir. Bura sərindir, burda oturun. Mən içəri keçəcəm, sizə çay gətirirəm.
- RƏCƏB Əziyyət çəkməyin, xala.
- ƏMİNƏ Nə əziyyəti, oğlum... Anan necədir?
- RƏCƏB Yaxşıdır, xala... Əvvəlkindən yaxşıdır. Amma yenə də tam sağalmayıb. Səhərə qədər öskürür.
- ƏMİNƏ Atan, qardaş-bacıların?
- RƏCƏB Onlar da yaxşıdırlar. Bizim evin həyət divarı uçub, atam onu hördürür.
- ƏMİNƏ Mən içəri keçim. Siz rahat oturun, oğlum. */İçəri keçir. Qulaq asmağa çalışır/*
- RƏCƏB Niyə gəlmədin?
- KAMAL Bilirsən ki, bir həftədir qaçhaqaçdaydıq.
- RƏCƏB Bu gün niyə gəlmədin? Yarım saatdır səni gözləyirəm.
- KAMAL Harda gözləyirsən?
- RƏCƏB Məktəbin qabağında. Adam gəlməyəndə, bir xəbər verməz?!
- KAMAL Ora gəlməliydim?

RƏCƏB Sənə deməyib?

KAMAL Kim?

RƏCƏB Səlim qardaş... Gəlməyib bura?

KAMAL Gəlib. Səni gördüyünü dedi, amma məni gözlədiyini demədi.

RƏCƏB Demədi?

KAMAL Demədi.

RƏCƏB Halbuki, çox vacib olduğunu ona bildirmişdim.

KAMAL Demədi ki, gözləyirsən.

RƏCƏB Yaxşı ki, gəlmişəm. Orda gözləməkdən ağac olacaqdım.

KAMAL Mən də sənənin yanına gəlmək istəyirdim. Amma özün bilirsən də...

RƏCƏB Əvvəlcə, bundan danışaq – məni nişanına niyə çağırمامısan?

KAMAL Ailə arasında keçirdik.

RƏCƏB Kamal, sən mənim dostumsan. Bu günə qədər yediyimiz, içdiyimiz ayrı olub?

KAMAL Ruhsarın da dostlarını çağırmadılar. Onsuz da evləri bapbalacadır.

RƏCƏB Bir küncdə yer tapardım.

KAMAL Üzr istəyirəm, Rəcəb. Məndən asılı deyildi ki...

RƏCƏB Dostlar deyir ki, aranızdan su keçmirdi, yoxsa, Kamalla bir-birinizdən küsmüsünüz?.. Utanıram. Deyirəm ki, çağırmışdı, getmədim. Ayıbdır. Məni gör nə vəziyyətə

saldın... Yaxşı, deyək ki, çağırmadın. Adam bir gəlib dəyər. Ölmüşəm, qalmışam?.. Xəbəriniz yoxdur.

KAMAL Çölə çıxma bilmədim ki.

RƏCƏB Aləm bir-birinə qarışıb, bizim dostumuz çölə çıxma bilmir. Çıxma bilmir yox, çıxmır. Beş dəqiqə vaxt ayıra bilməzsən?

KAMAL Çıxsam, nə olacaq?! Əlimizdən nə gəlir?!

RƏCƏB Əlimizdən nə gəlir?! Ölkəmiz işğal olunur, biz əlimiz-qolumuz bağlı dayanacağıq? Biz bu ölkənin övladlarıyıq, Kamal. Əlimizdən bir şey gəlməlidir.

KAMAL Neyləyə bilərik?

RƏCƏB Bax, bunları danışmaq lazımdır. Neyləyə bilərik – bunu tapmaq məcburiyyətində deyilikmi?! Oturmaq olmaz, Kamal. Əlimizdən nə isə gəlməlidir. Bir də ki, bu nə nişandır belə?

KAMAL Nişanlanacağımı bilirdin.

RƏCƏB Sən də mənim nişanlanacağımı bilirsən. Amma indi vaxtıdır?! Aləm bir-birinə qarışıb, sən ən pis vaxtda nişan edirsən.

KAMAL Bilirsən ki, çoxdan gözləyirdik.

RƏCƏB Düz işğala bir neçə gün qalmış edəcəkdin nişanı?

KAMAL Bilirsən ki, atam xəstədir.

RƏCƏB Mənim atam da xəstədir. Üstəlik, anam da pərişandır. Amma mən belə bir şeyə razılıq vermədim. Şübhəsiz ki, vəziyyətə görə. Hələ bu qarışıqlıq qurtarsın – deyə bilərdin.

KAMAL Atam ürək xəstəsidir, Rəcəb.

RƏCƏB Yəni zorla nişanlayıblar?

KAMAL Əlbəttə ki, yox.

RƏCƏB Bəs eləysə?! Kamal, ailələrimiz bizi qorumağa çalışırlar, bunu başa düşmürsən...

KAMAL Kimdən qorumağa çalışırlar?

RƏCƏB Bizim bu hadisələrə qoşulmağımıza mane olmaq üçün bu nişanı-filanı edirlər. Bu oyunu pozmalıyıq. Çünki biz bu ölkənin gəncləriyik. Biz ortaya çıxmasaq, kim çıxacaq? Bu ölkəni kim xilas edəcək? Biz meydana çıxmasaq, bu ölkə məhv olacaq, Kamal. Sənə bir şey də deyim – Səlim qardaş qərribə adamdır.

KAMAL Niyə?

RƏCƏB Görmürsən, mənim gözlədiyimi sənə deməyib. Bunu başa düş də. Analarımız, atalarımız elə bilirlər ki, bizi qoruyurlar. Bilmirlər ki, nəticədə ölkəyə zərər verirlər. Sabah İzmir işğal olunacaq, hələ də mane olmağa çalışırlar.

KAMAL Açıq danışıq, Rəcəb.

RƏCƏB Açıq danışıq? Bundan daha açıq necə danışırlar? Niyə belə biganəsən?

KAMAL Mən?

RƏCƏB Məni təəccübləndirirsən, Kamal. Səni başa düşmürəm. Başqa şeylər deməyə dilim gəlmir. Amma sən olanların fərqundə deyilmisən kimi rəftar eləməyi seçirsən.

KAMAL Mənim ürəyim qan ağlayır. Əlimdən gələn hər şeyi eləyərim.

RƏCƏB Onda məsələ yoxdur. İndi bax... Bu gecə yəhudi məzarlığında mitinq olacaq. Biz təşkil eləmişik. */Bir bildiriş uzadır/* Hamı orda olacaq. Onlara bu işğalı istəmədiyimizi göstərməliyik.

KAMAL Bu mitinqin nə xeyri var?

RƏCƏB Səlim qardaşın da məndən bu cür soruşdu. "Bu mitinqin nə xeyri olacaq?" Gör necə təsir altında qalmısan...

KAMAL Mən heç kimin təsiri altında qalmaram. Mən də soruşuram, bu mitinqin nə xeyri olacaq?

RƏCƏB Əlbəttə ki, bu işğalı istəmədiyimizi bütün dünyaya çatdırmağımıza kömək edəcək. Hamıya eşitdirəcəyik.

KAMAL Sonra?

RƏCƏB Hamıya çoxluğun bizim tərəfimizdə olduğunu göstərəcəyik.

KAMAL Bu mitinq işğalın qarşısını alacaq?

RƏCƏB Bəlkə də, alacaq...

KAMAL Almayacaq.

RƏCƏB Bəlkə də, almayacaq, amma heç olmasa, işğalın rahat olmayacağını göstərəcəyik.

KAMAL Asan, ya çətin... Bu işğal olacaq, Rəcəb.

RƏCƏB Yaxşı, onda hər şeyi öz axarına buraxaq. Əl-qolumuz bağlı, oturaq.

KAMAL Oturmayaq.

RƏCƏB Onda niyə etiraz edirsən?

KAMAL Mən ancaq xeyrini və ya ziyanını mübahisə edirəm.

RƏCƏB Amma nişanlığa sığınıb, bu mövzular haqqında bizimlə məsləhətləşmirsən. Bu səbəbdən də sənənlə əlaqədar...

KAMAL Hə...

RƏCƏB Vecinə alma.

KAMAL Niyə vecimə almayım? Mənimlə bağlı nə olub?

RƏCƏB Bu gecə mitinqə gələcəksən?

KAMAL Demədin, açıqla! Mənimlə bağlı nə olub?

RƏCƏB Əşşi, heç... Sən de görüm, bu gecə mitinqə gələcəksən, ya yox? Onu de.

KAMAL De görək, Rəcəb.

RƏCƏB */Əsəbləşir/* Sən qorxursan, Kamal!

KAMAL Mən?

RƏCƏB Hə, sən! Qorxursan! Bütün dostların belə deyirlər. Deyirlər ki, sən qorxursan.

KAMAL Nə qorxmaq?! Nədən qorxuram? Mən əsgərə gedən adamam. Bir mitinqdən qorxacağam?

RƏCƏB Söhbəti dəyişdirmə, Kamal. Əlbəttə ki, mitinqdən qorxmursan.

KAMAL Eləysə?

RƏCƏB Bizimlə bir yerdə olmaqdan qorxursan. İşin içində olmaqdan qorxursan.

KAMAL Hamı belə fikirləşir?

RƏCƏB Hə.

KAMAL Axı atam ürək xəstəsidir. Onun pərişan olmağını istəmirəm.

RƏCƏB Eyni hallar hamımızın başına gələ bilər.

KAMAL Səhv fikirləşirlər! Mən qorxmuram! Qorxmaram da.

RƏCƏB

Bir az astadan danış. Anan eşitməsin. /*Əminə eşidə bilməyəcəyini başa düşüb, mətbəxə keçir.*/ Ailələrimiz bilməməlidir. Onlara bildirmədən mücadilənin yolunu tapmalıyıq. Onda hamısı etiraz edir. Ailələrimizin etiraz eləməyini pisləmirəm ki. Əlbəttə, övladlarını qoruyacaqlar. Mən də eyni vəziyyətdəyəm. Mənə də israrla nişan eləmək istəyirdilər. Amma bu vəziyyəti səbəb göstərmədən, hələlik nişanın ola bilməyəcəyini onlara başa saldım. Başqa yolu yoxdur ki...

*Əminə əlində bir məcmeyi ilə daxil olur.
Susurlar.*

ƏMİNƏ

/Olduqca narahatdır/ Limon da istəyirsiniz?

RƏCƏB

Sağ ol, xala.

KAMAL

İstəmirəm, ana, çox sağ ol! /*Anasının oturmaq üzrə olduğunu görərək/* Rəcəb, çayımızı içib, bir az gəzişək.

ƏMİNƏ

Yox, yox, mən onsuz da içəri gedirəm. Kamal, bilirsən ki, Ruhsar gələcək.

Əminə içəri keçir. Qulaq asmağa çalışır.

RƏCƏB

Bax, görürsən, bir saniyə də tək qoymurlar. İşin çətindir. Hamımızın işi çətindir. Amma bunları dəf eləməyin yolunu tapmalıyıq. Mənə yaxşı-yaxşı qulaq as, Kamal. Dostlar birlikdə qərar verdik. Ölkəmiz işğal olunur. Buna qarşı əlimizdən gələni eləməliyik. Gedəcəyimiz, sınağa girməyimiz yolların hamısı bağlıdır. Birindən başqa. Silahlı mübarizə. Yeganə yol silahlı mübarizədir. Yalvarmaq, ağlamaq, sızlamaq, kömək gözləmək – heç biri mümkün deyil. Öz gücümüzlə, öz inancımızla müqavimət göstərmək. Bu işin ayrı yolu yoxdur. Yoxsa, sallaqxanada bizi qoyun kimi kəsəcəklər. Bəlkə, bu gün bizə qoşulanların sayı az olacaq. Amma biz bundan ümitsizliyə qapılmamalıyıq. Çünki sayımız getdikcə artacaq. Axırda xalq qoşulacaq. Çünki hamı bu işğaldan

ziyan çəkəcək. Onda xalqın müqavimət göstərməyi qaçılmaz olacaq.

KAMAL Miting neçədə olacaq?

RƏCƏB Səkkizdən sonra. Danışdıq, Kamal?

KAMAL Bütün yoldaşlara de, mən qorxmuram, qorxmaram da.

RƏCƏB Sağ ol, Kamal. Hələlik, sağlıqla qal!

KAMAL Gedirsən?

RƏCƏB Hələ getməli olduğum yerlər var.

KAMAL Yaxşı.

Qucaqlaşib öpüşürlər.

KAMAL */İçəriyə səslənir/* Ana, Rəcəb gedir.

ƏMİNƏ */Dərhal daxil olur/* Gedirsən, oğlum?

RƏCƏB Allaha əmanət olun, xala.

ƏMİNƏ Yaxşı yol, oğlum! Anana, atana salam de.

RƏCƏB Baş üstə, Əminə xala!

KAMAL Gülə-gülə!

ƏMİNƏ Gülə-gülə!

Rəcəb çıxır. Əminə və Kamal bir müddət heç nə danışmırlar. Əminə çay stəkanlarını yığışdırır.

KAMAL Qorxmuram! Qorxmuram!

ƏMİNƏ */İçəridən gəlir/* Nə isə dedin, oğlum?

KAMAL Yox.

ƏMİNƏ Axı öz-özünə nəşə danışırıdın...

KAMAL Dedim ki, yox, ana.

ƏMİNƏ Axı bayaqdan...

KAMAL Çox üstümə gəlirsən, ana.

ƏMİNƏ Səni çox sevirəm, oğlum.

KAMAL Sənə görə!

ƏMİNƏ Mənə görə?

KAMAL Heç nə, ana.

ƏMİNƏ Mənə görə nə oldu?

KAMAL Heç nə olmayıb.

ƏMİNƏ Axı qəlbimi qırırısan.

KAMAL Bu haqda danışmayaq.

ƏMİNƏ */Ağlamsınur/* Bütün cəhdim səni üçündür.

KAMAL Nə olar, üstümə gəlmə, ana...

ƏMİNƏ Məhəbbətim səni bezdirir?

KAMAL Zıyan verir, ana.

ƏMİNƏ Bu nə sözlərdir?!

KAMAL Mən qorxaq deyiləm, ana!

ƏMİNƏ Əlbəttə, deyilsən. Bunlar hardan ağlına gəlir?

KAMAL Ana, ana!.. Xahiş edirəm, sus!

ƏMİNƏ Artıq məni danlayırsan, heç eləmədiyən şeyləri edirsən. Mən sənənin ananam, oğlum.

KAMAL Mən də sənənin oğlunam, ana. Səni alçaldacaq hərəkət edərdəmmi?!

ƏMİNƏ Eləməzsən.

KAMAL Onda sən də məni fikirləşmək məcburiyyətindəsən, ana.

ƏMİNƏ Fikirləşmirəm?

KAMAL Mənə özün də bilmədən məhəbbətində ziyan verirsən. Mən gənc bir adamam, ana. Dözümüm qalmır.

ƏMİNƏ /Ağlayır/ Mən sənə ziyan verdim? Bunu necə deyə bilirsən?

Kamal anasını qucaqlayıb öpür.

KAMAL Ana... Bağışla... Xahiş edirəm, məni bağışla!.. Deməli olmadığımı sözləri deyirəm.

Sükut.

ƏMİNƏ Eleni xalangilə gedirəm.

KAMAL Bəs Ruhsargil gəlsə?

ƏMİNƏ Tez qayıdacam.

KAMAL Yaxşı, ana.

Əminə çıxır. Kamal evin içində gəzişir.

KAMAL Mən qorxaq deyiləm. Mən qorxaq deyiləm. Qorxaq olmadığımı hamı görəəcək. Hamı görəəcək.

Sükut. Kamal birdən bağlı şkafları açmağa, içlərindən nə isə axtarmağa başlayır. Şkafların içinə boşaldır. Lakin axtardığını tapa bilmir. Şkafların içindən

çıxartdıqlarını yenə necə gəldi yerinə qoyur. Axtardığı açarı tapır. Bağlı bir şkafı açacaqdı. Qapı döyülür. Kamal hər şeyi tələm-tələsik yerinə qoyur. Qapını açır.

KAMAL Xoş gəldiniz!

RUHSAR Salam, Kamal.

FİKRİYƏ Əl öpənlərin çox olsun!

İçəri keçirlər.

FİKRİYƏ Anan yoxdur?

KAMAL Eleni xalagilə gedib, amma indilərdə gələcək, buyurun oturun.

Fikriyə və Ruhsar otururlar. Sükut.

FİKRİYƏ Bibisi gəldi, qoyub gələ bilmədik.

KAMAL Eybi yox.

RUHSAR /Zəif səslə/ Niyə qaş-qabaqlısan?

KAMAL Heç...

RUHSAR Kamal...

KAMAL Heç nə...

RUHSAR Amma sən kədərlisən.

KAMAL Bütün gün evdə gözlətmisiniz. İndi gələrlər, bu saat gələrlər... Bütün gün.

RUHSAR Axı anam dedi, bibimgil gəlmişdi.

KAMAL Xəbər verə bilərdiniz.

RUHSAR Elə bildik, tez gedəcəklər. Amma getmədilər.

KAMAL Bunları sonra danışarıq.

RUHSAR Yaxşı, Kamal.

Qapı döyülür. Kamal açmağa gedir.

FİKRİYƏ Kaş xəbər edərdik...

RUHSAR Mən könlünü alaram, ana...

Əminə daxil olur.

ƏMİNƏ Xoş gəldiniz!

FİKRİYƏ Xoş gördük!

RUHSAR */Əminənin əlini öpür/ Sən də xoş gəldin, ana.*

ƏMİNƏ Gec gəldiniz, qızım.

FİKRİYƏ Bibisi gəldi.

ƏMİNƏ Onları da gətirərdiniz.

FİKRİYƏ Yox, dedik ki, narahat etməyək.

ƏMİNƏ Aaa, bura özgə yerdir?!

FİKRİYƏ Əminə xanım, artıq qohumuq. Bəzi şeyləri bilməyinizdə fayda var. Onlar çatızmamazlıq axtarmağa gəlirlər. Nişan gecəsi üçün də bir yığın söz eləyiblər. Nə bilim, guya limonat az paylanılıb, ikramda qüsurlumuz olub... Heç bura gələcəyimizi belə, deyə bilmədik. İşləri-gücləri dedi-qodudur. */Ruhsarla Kamala işarə edir/* Bir azdan danışaram.

KAMAL İcazənizlə, biz bağçaya çıxaq.

FİKRİYƏ Yaxşı, oğlum.

ƏMİNƏ Kölgəlikdə oturun.

Ruhsar və Kamal çıxırlar.

FİKRİYƏ Uşaqların yanında danışa bilmirəm. Dəhşət dedi-qoduçudurlar. Özün bilirsən ki, bizim kişi əsəbidir. Onun əsəbi olduğunu bilə-bilə hər dəfə beynini doldururlar.

ƏMİNƏ Fikriyə xanım...

FİKRİYƏ Bir sözlə, vallah, bu bibilərdən bezmişəm. İndi də gəliblər ki, qızla oğlanı tək qoymayın, amandır, bunlar cavandırlar, odla barıtı yan-yana qoymazlar... Mən cürə söz... Belə olanda, bizim kişi də təsirlənir. Ona görə, inciməyin.

ƏMİNƏ Əstafurullah! Fikriyə xanım, mən bir az əvvəl bizim Səlimgilə getdim.

FİKRİYƏ Kamal dedi, Elenigilə getmisiniz.

ƏMİNƏ Ona elə demişəm. Bu axşam bizə gələcəklər. Nə olar, siz də gəlin.

FİKRİYƏ Bu axşam? Niyə? Nə isə olub?

Əminə şkafların qapılarının açıq olmağından şübhələnib, ayağa qalxır. Qarışdırır. Tələm-tələsik bağlı yeri açır. Bir silah çıxarır, ürəyi rahatlayıb, yerinə qoyur.

FİKRİYƏ /Əlindəki hörgüdən başını qaldırıb, Əminəni izləyir/ Əminə xanım, nə isə olub?

ƏMİNƏ Yox, yox. Bu gecə mütləq bizə gəlin.

İşıq sönlür. İşıq yanır. Kamal və Ruhsar bağçadadırlar.

RUHSAR Bir az gülümsə...

KAMAL */Gülümsəyirmiş kimi edir/* Oldu?

RUHSAR Olmadı. Ürəkdən olsun.

KAMAL İçimdən gəlmir.

RUHSAR Axı dedim, niyə gecikmişik...

KAMAL Sırf onunla bağlı deyil.

RUHSAR Eləysə, daha məni sevmirsən.

KAMAL Bu hardan çıxdı?

RUHSAR Gün kimi aydındır, daha məni sevmirsən.

KAMAL Nə danışırısan, səni çox sevirəm. Bax, Ruhsar, mənə yaxşı-yaxşı qulaq as.

RUHSAR Bu ciddi görkəm sənə heç yaraşmır.

KAMAL Çox vacib günlər yaşayırıq, Ruhsar, bax, İzmir sabah işğal olunacaq.

RUHSAR Onda qaraqabaq oturaq.

KAMAL Sən məsələni ciddiylə almırsan. Danışmayaq.

RUHSAR Vallah, zarafat idi. Nə olar, nə olar...

KAMAL Sən heç böyüməyəcəksən?

RUHSAR Amma məni bu halımla sevmisən. Böyüsəm, sevməzsən.

KAMAL Axı...

RUHSAR Atam da sənin kimidir. Həmişə qaş-qabaqlıdır. */Yamsılayır/* Qaşlarını çatır, bax belə.

KAMAL Qulaq as mənə, qulaq as. Mənim qorxaq bir adam olmağımı istəyərsən? İstəyərsən ki, nişanlığa qorxaq desinlər?

RUHSAR Kim deyə bilər ki?

KAMAL Deyə bilərlər. Kimlərsə deyə bilər.

RUHSAR Heç kim deyə bilməz. Çünki sən qorxaq adam deyilsən, Kamal. Bağ boyunca gəzişəndə, mənə söz atanlar yadımdadır? Neçə nəfər idilər...

KAMAL Onları bir kənara qoy.

RUHSAR Düz beş nəfər idilər. Aralarına necə girdin... Bir yumruq birinə, bir yumruq o birinə... Birinə də bir kəllə vurub, yerə yıxmışdın. Başın ağrınamışdı, Kamal? Sən vuranda, onun ağzı qanla dolmuşdu, bəs yaxşı, sənin başına niyə heç nə olamamışdı?

KAMAL Mən alnımla vurmuşdum, aln burun deyil ki...

RUHSAR Səni çox sevirəm, Kamal. Necə qaçmışdılar, elə deyil? Həmin an sənə vuruldum. Həmin an. Bilirsən, anam mənə yemək bişirməyi öyrədir. Amma hazırladığım makaron xamır kimi olur. Plov da lappa... Anam deyir ki, yaxşı plov bişirən adam yemək hazırlamağı öyrənib. Bircə yaxşı plov bişirməyi öyrənə bilsəydin...

KAMAL Öyrənməsən də olar...

RUHSAR Niyə?

KAMAL Səninlə hazırlayacağın gözəl yeməklərə görə evlənmirəm.

RUHSAR Yaxşı, onda hər gün lappa yeyərsən. Amma menemeni hazırlaya bilirəm.

KAMAL Onda hər gün menemen yeyərik.

RUHSAR Hər gün?

KAMAL Hər gün.

RUHSAR Səhər, günorta, axşam?

KAMAL Hə.

RUHSAR Bezməzsən?

KAMAL Bezmərəm. Çünki sən hazırlayırsan.

RUHSAR Bezərsən.

KAMAL Bezmərəm.

RUHSAR Həmişə qorxu içindəyəm. Bir gün məndən...

KAMAL Hə, səndən...

RUHSAR Məni bir gün sevməyəcəyindən qorxuram.

KAMAL Elə şey olar?

RUHSAR Olar. Olmaz? Atam anamla evlənə bilmək üçün nələr çəkib... Axırda götürüb qaçıb. Bəs indi? Atam fərqudə belə deyil. Təkcə qışqırmağı bilir. "Yemək niyə hazır deyil?", "Köynəyim niyə qırıqdır?", "Hər işə qarışma".

KAMAL Atanı çox istəmirsən?

RUHSAR İstəməmiş olaram?! Amma anamla çox pis rəftar edir. Onda ona əsəbləşirəm. Məni həmişə sev, yaxşı? Sevgimiz heç tükənməsin.

KAMAL Tükənməyəcək, Ruhsar. Şübhəsiz yaşadığımız müddətdə...

RUHSAR Tükənməyəcək, elə deyil?!

KAMAL Tükənməyəcək. Amma olanları görürsən. Çox pis hadisələr olur. Nələr olacağı da məlum deyil. İki nəfərlik dünyada yaşamırıq, Ruhsar. İstər-istəməz bir çox şeyə

qarışmaq məcburiyyətində qalacağıq. Daha heç bir həyat zəmanətimiz yoxdur. Hər şeyə real baxaq. Toyumuz nə vaxt olacaq? Olacaq? Artıq özündən bəzi şeyləri soruş...

RUHSAR

Məni qorxudursan, Kamal.

KAMAL

Qorxutmağı bacardımса, bu yaxşıdır.

RUHSAR

Yaxşıdır?

KAMAL

Əlbəttə, yaxşıdır. Bax, işğal sabahdır. Aramızda illərin kini ilə gözləyən bir dəstə adam var. Qisas almaq istəyən minlərcə adam... Bir az gücləndilər, meyханələrdə dava yaratmağa, küçələrdə bizə hücum eləməyə başladılar. Kilsələrdə, ictimai yerlərdə İzmirin onsuz da onların olduğunu hayqırmağa başladılar.

RUHSAR

Bütün bunları niyə edirlər?

KAMAL

Bir xəyalları var. Təzədən tarixi torpaqlarına sahib olmaq.

RUHSAR

Hamınız Eleni xalanı çox istəyirsiniz. Görəsən, Eleni xala da elə fikirləşir?

KAMAL

Yox, Eleni xala bizim kimi fikirləşir. Çünki o, bizdən biridir. Niko əmi də həmçinin. Onlar kimi bir çox adam da bizim kimi fikirləşir. Anadoluda adamlar qarışır. Axırda öz torpaqlarımızı müdafiə eləmək məcburiyyətində qalacağıq. Görünən dağa nə bələdçi?! Buna görə də gələcək xəyallarımıza ara verməliyik.

RUHSAR

Yəni evlənə bilməyəcəyik?

KAMAL

Elə bir şey demədim. Mən gənc bir adam olaraq, bu mübarizənin içərisində olmalıyam, Ruhsar. Bu, mənim vəzifəmdir. Məni başa düşürsən?

RUHSAR

Başa düşməyə çalışıram.

KAMAL

Bu mübarizədə ölmək də var...

RUHSAR Allah qorusun!

KAMAL Amma həqiqət budur. İndidən bəzi şeylərə hazır olmalısən.

*Həsən bəy görünür. Yavaş-yavaş gəlir.
Kamal və Ruhsar onun gəldiyini görüb,
susurlar. Ayağa qalxırlar.*

HƏSƏN Aman, aman, aman!.. Gəlinim gəlib... Gözəl gəlinim gəlib...

RUHSAR */Əlini öpür/ Xoş gəlmisən, ata.*

HƏSƏN Sən də xoş gəlmisən, qızım. Necəsən, oğlum?

KAMAL Sağ ol, ata.

HƏSƏN Bizimkilər yuxarıdadır?

KAMAL Hə, ata.

Həsən stullardan birində oturur.

HƏSƏN Oturun, oturun. İşinizdə olun.

Ruhsar və Kamal da otururlar.

HƏSƏN */Qışqırır/ Xanım!.. Əminə xanım!..*

Əminə ilə Fikriyənin olduqları yer işıqlanır.

ƏMİNƏ Niyə belə qışqırır? */Çıxır/*

FİKRİYƏ O qədər vaxt keçib? Vay, vay!.. */Fikriyə həyəcanla yığışlanır/*

ƏMİNƏ */Yanlarına gəlir/ Nə isə olub, Həsən?*

HƏSƏN Gözləyirsən ki, nəşə olsun?

ƏMİNƏ Yoox... Heç belə qışqırmazdın... Nə isə istəyirsən?

HƏSƏN Hə. Düşün aşağı, hamımız birlikdə burda oturaq.

FİKRİYƏ */Həyəcanla gəlir/* Bizim kişi də hardadırsa, gələr. Hə, qızım, hazırlaş.

HƏSƏN Fikriyə xanım, bir salam yoxdur?

FİKRİYƏ Bağışlayın, Həsən bəy. Bu qədər vaxt keçməyini hiss eləməmişəm.

HƏSƏN Əşşi, deyərsiniz ki, bizdə idiniz. Burda nə var ki?!

FİKRİYƏ Deməyinə deyərəm, amma... Bizi görməyəndə, həyəcanlanır. Burda olduğumuzu da bilmir. Qızım, hazırsan?

RUHSAR Hazıram, ana.

FİKRİYƏ Bizə icazə verirsinizsə, tez gedək.

HƏSƏN İcazə sizindir, Fikriyə xanım. Qudama salam deyin.

FİKRİYƏ Baş üstə!

ƏMİNƏ */Zəif səslə Həsənə/* Bu gecə Səlimgil bizə gələcək. Onları da çağırmaq.

HƏSƏN Qudama deyin, bu gecə qonaqlarımız olacaq, siz də gəlin.

ƏMİNƏ Çay içməyə gözləyəcəyik.

FİKRİYƏ */Qarşı çıxır/* Xalası gələcək. İnşallah, başqa vaxt...

HƏSƏN Onlar da gəlsin. Bax, necə gözəldir, bağçada oturırıq.

FİKRİYƏ Bizim kişi nə deyəcək, bilmək olmaz. Əgər ürəyi istəsə, gələrək.

HƏSƏN Eviniz də yaxındır. Sərin havada oturub söhbət edərik.

FİKRİYƏ Mən deyərəm. Amma gələ bilməsək, bizdən inciməyin.
Allah amanında, Həsən bəy. /Əminə xanımla öpüşür/

ƏMİNƏ Çalışın, mütləq gəlin.

Kamal qayınanasının əlini öpür.

RUHSAR Allah amanında, ata! /Əlini öpür/ Ana. /Əlini öpür/

*Ruhsar Kamalın əlini sıxır. Yola salmaq
üçün hamısı birlikdə arxalarınca gedirlər.
Həsən də qalxıb.*

FİKRİYƏ Xahiş edirəm, narahat olmayın.

HƏSƏN Əstafurullah, əstafurullah, salam deyin.

FİKRİYƏ Baş üstə!

*Fikriyə və Ruhsar gedirlər. Həsən bəy
təzadən əvvəlki yerində oturur.*

HƏSƏN Oooo... Bura nə yaman sərin imiş... Aman Allah, bu gün
necə isti var idi... İdarədə heç kəs dayana bilmirdi. Əminə,
nə hazırlamısan?

ƏMİNƏ Dünəndən qalanlar var. Balıq da var.

HƏSƏN Lap yaxşı... Yanında bol pomidorlu, limonlu salat da
hazırlayarsan.

ƏMİNƏ Hazırlayaram.

HƏSƏN Amandır, bağlı yerlərə girmək istəmirəm, burda yeyək.
Heç olmasa, çöldə sərinlik var. Elə deyil, oğlum?

KAMAL Buyur, ata...

HƏSƏN Deyirəm ki, axşam yeməyini burda yeyək.

KAMAL Yaxşı olar, ata.

HƏSƏN Niyə belə dalğınsan?

KAMAL Yoox...

HƏSƏN Di yubanma, xanım. Qarnım acdır.

ƏMİNƏ /Gedəndə/ Yaxşı.

HƏSƏN Hə, oğlum, de görək, nə var, nə yox?!

KAMAL Nə olsun, ata?!

HƏSƏN Nişanlıni çox istəyirəm, oğlum.

KAMAL Bilirəm, ata.

HƏSƏN Sən də çox istəyirsən, elə deyil?!

KAMAL Hə, ata.

HƏSƏN Qəribədir... Ruhsarı anan da çox istəyir.

KAMAL Niyə qəribədir ki?

HƏSƏN Analar gəlinlərini elə də istəməzlər.

KAMAL Niyə istəmirlər, ata?

HƏSƏN Hərhalda... Öz övladlarını daha çox istədiklərinə görə.

KAMAL Öz uşaqlarının xoşbəxtliyini istəmirlər?

HƏSƏN İstəyirlər.

KAMAL Onda gəlinlərini də istəmədirlər.

HƏSƏN Olmalı olduğu kimi fikirləşirsən. Amma həqiqət başqadır. Heç bir ana gəlininiz sevməz, sevə bilməz. Onu qısqanır. Oğluna qısqanır. Çünki o, həyatını bir başqası ilə bölüşür.

İnsani bir duyğudur. Qınamaq lazım deyil. Məsələn, sənin nənən ananı heç sevmirdi.

KAMAL

Bəlkə, anam ona görə Ruhsarı çox istəyir...

HƏSƏN

Bax, bunu heç fikirləşməmişdim. Bəlkə də, elədir. İnsanları başa düşmək, dərk eləmək o qədər çətindir ki... Nənən ölüm yatağında belə, qulağıma demişdi ki, bu Əminəni sənə almamalıydım. Halbuki, anan düz üç ay yatağa düşmüş anama bir gün belə, incimədən baxmağı bacarmışdı.

KAMAL

Ata...

HƏSƏN

Nədir, oğlum?

KAMAL

Bu gecə mitinq var.

HƏSƏN

Bilirəm. Bildirişlərdən bizim idarəyə də gətirmişdilər. Sultaninin tələbələri. Deyəsən, qoşulanlar çox olacaq.

KAMAL

Hardan bilirsən, ata?

HƏSƏN

Eh, oğlum, adamlar axtarırdadırlar. Nəsə eləmək istəyirlər. Çoxu da maraq üçün gedir. Mən də getmək istəyərdim. Amma mənə həyəcanlanmaq olmaz.

KAMAL

Ata...

HƏSƏN

Nədir?

KAMAL

Mən də getmək istəyirəm.

HƏSƏN

Niyə də olmasın?!

KAMAL

Yəni gedə bilərəm?

HƏSƏN

Gedə bilərsən.

KAMAL

/Atasının üzündən öpür/ Sağ ol, ata.

HƏSƏN Vəzifəmdir, oğlum. Vəzifəmiz. Ölkə əldən gedir. Nə isə eləmək lazımdır. Xeyirli nələrsə eləmək lazımdır. Bir də ki, nələr baş verdiyini gəlib bizə danışarsan.

KAMAL Elə indi gedə bilərəm?

HƏSƏN Hələ tezdir. Tələsməyə nə ehtiyac var?! Yeməyini yeyib gedərsən.

KAMAL Şey, ata... Anam mane olmağa çalışa bilər. Onu incitmək istəmirəm.

HƏSƏN Burda nə var ki?! O işi mən yoluna qoyaram. Arxayın ol, gedəcəksən.

Qaranlıq.

Həsən, Əminə və Kamal bağçada yemək yeyirlər. Kamal yeməyini bitirmək üçün tələsir.

HƏSƏN Bir az yavaş, oğlum.

Sükut.

Səlim və arvadı Xalidə bir uşaq arabasını sürə-sürə gəlirlər.

SƏLİM Axşamınız xeyir!

HƏSƏN Axşamınız xeyir!

ƏMİNƏ Xoş gəlmisiniz! Buyurun oturun.

HƏSƏN Buyurun masaya, yaxın gəlin.

SƏLİM Yoxsa, tez gəlmişik?

HƏSƏN Tez deyil, hələ gecikmisiniz. Balığı qaçırdınız.

KAMAL Xoş gəldin, gəlinbacı.

XALİDƏ Necəsən, Kamal?

KAMAL Belə də... Gördüyün kimi.

SƏLİM Siz Allah, siz yeməyinizi yeyin.

HƏSƏN Onsuz da yemişik.

XALİDƏ Dedim ki, bir az da gec gedək. Ayıb oldu.

HƏSƏN Əşşi, nə ayıbı?! Siz özgə deyilsiniz ki...

ƏMİNƏ Bir az qoyacağam.

SƏLİM Yeyə bilmərik.

XALİDƏ Vallah, yemişik.

ƏMİNƏ Zəhər deyil ki... Yeyin... */Bir boşqaba qoyduğu iki kiçik balığı tikəsini əvvəlcə Xalidəyə, sonra da Səlimə uzadır/*

SƏLİM Doğrudan da fürsəti qaçırmışıq.

ƏMİNƏ Nuş olsun! İstəsəniz, bir az da hazırlaya bilərəm.

SƏLİM Yox, yoox...

ƏMİNƏ Vallah, var...

XALİDƏ Əl-qolunuz var olsun, amma yeyəsi vəziyyətdə deyilik.

ƏMİNƏ Biz təklifimizi elədik. Uşaq necə oldu, Xalidə?

XALİDƏ Bir azdan ağlamağa başlayacaq.

Əvvəlcə Həsən, sonra Kamal əllərini Əminənin boşqabın içində uzatdığı dəsmalla silirlər. Xalidə uşaq arabasını Səlimə yaxınlaşdırır. Əminəyə kömək etməyə başlayır, masanın üstündəkiləri içəri daşıyırlar. Kamal narahatdır, necə qalxıb gedəcəyini fikirləşir.

HƏSƏN İş-güc necədir, Səlim?

SƏLİM */Uşaq arabasını yırğalayarkən/* Yorucu. Üstəlik, maaş da bəs eləmir. Mənə uyğun iş deyil, Həsən əmi. Amma neyləyəsən?!

HƏSƏN Ev özünüzdür, qarın xərciniz yox, dolanarsınız.

SƏLİM Dolanmağına, dolanırıq, amma açığı, çətinlik çəkirik. Görək də, şirkət maaşları artırıcaq.

Əminə ilə Xalidə gəlirlər.

ƏMİNƏ Çayımızı qaza qoydum.

HƏSƏN Əvvəlcə, bir fincan qəhvə içərdik.

ƏMİNƏ Su qaynasın, hazırlayaram.

Xalidə uşaq arabasını yanına çəkib, yırğalayır.

ƏMİNƏ Anangil necədir, qızım?

XALİDƏ Bilmirəm. Heç görmürəm.

ƏMİNƏ Niyə görmürsən, qızım?

XALİDƏ */Dərdli/* Necə görüm?! Baxın da vəziyyətimizə. Səhərə qədər yuxu yoxdur. Bir az yatası olsam, başlayır ağlamağa.

ƏMİNƏ Evdən yelləncək asın. Ağladıqca, ipini çəkərsən.

XALİDƏ Asmışıq. Heç bilmirəm, südüm yaxşı olmadı, nədir?!

Sükut.

KAMAL */Ayağa qalxır/* Ata, mən... Gecikməyim.

ƏMİNƏ Hara oğlum?

KAMAL Mitingə, ana.

Sükut.

SƏLİM Kamal, bu gün danışmışdıq.

KAMAL Rəcəb gəldi, Səlim qardaş.

SƏLİM Gəldi?

KAMAL Məni xeyli gözləyib. Amma sən mənə demədin ki, o gözləyəcək.

SƏLİM Sənin yaxşılığın üçün, Kamal. Lazımsız işlərə...

KAMAL Lazımsız deyil, Səlim qardaş. Gəl bir yerdə gedək.

SƏLİM Getməyimin nə xeyri olacaq?

KAMAL Səlim qardaş həm özü getmir, həm də gedənlərə mane olur. Öz qorxunu məndə müdafiə edirsən.

HƏSƏN */Sərt/ Uzatma, Kamal! Miting bitən kimi gəl.*

Kamal uzaqlaşır.

ƏMİNƏ Niyə icazə verdin? Niyə?

HƏSƏN Arvad, sus!

Qaranlıq.

Yəhudi məzarlığı (Məşatlıq).

Xalq tamaşaçıların arasından, yanlardan gəlirlər. Bəzilərinin allərində məşəllər. Rəcəb və dostları bir qrup düzəldiblər. Kamal izdihamın arasından Rəcəb və dostlarını tapır. Əvvəlcə, Rəcəb Kamalı görür. Qucaqlaşır öpüşürlər. Sonra digər dostları Kamalla qucaqlaşır, öpüşürlər. Məşəllər daha böyük alovlara çevrilir. Sükut bir müddət davam edir.

RƏCƏB /Qışqırır/ İşğala yox!
GƏNCLƏR /Birlikdə/ İşğala yox! İşğala yox! İşğala yox! İşğala yox!
RƏCƏB İşğala keçməyə yox!
GƏNCLƏR İşğala keçidə yox!
İşğala keçidə yox!
İşğala keçidə yox!
RƏCƏB İzmir işğalçılara məzar olacaq!
İzmir işğalçılara məzar olacaq!
İzmir işğalçılara məzar olacaq!
İzmir işğalçılara məzar olacaq!

*Digər qruplar-dəstələr də qışqırmağa başlayırlar.
Artıq nə qışqırdıqları başa düşülməz olub.
Ucalan böyük bir gurultudur.*

P Ə R D Ə

İKİNCİ HİSSƏ

*Eyni gecə. Həsən bəyin evinin bağçası. Həsən
bəy və Əminə oturublar. Səssizlik.*

HƏSƏN Üşüdüm.
ƏMİNƏ İçəri keçək.
HƏSƏN Bura yaxşıdır...

Sükut.

ƏMİNƏ Gecə yarısından keçib.
HƏSƏN O qədər oldu?
ƏMİNƏ Oldu.

Sükut.

ƏMİNƏ Mitiq dağılan hardasa iki saati keçib.

Əminə qalxır.

HƏSƏN Hara gedirsən?

ƏMİNƏ Sənə jaket gətirim.

HƏSƏN Qəhvə hazırla...

ƏMİNƏ Bu gün beşinci qəhvəndir.

HƏSƏN Sayırsan?

ƏMİNƏ Səhhətinə təsir edəcək.

HƏSƏN Eləməz.

ƏMİNƏ İstəyirsən, cökə çayı gətirim. Hazırı da var.

HƏSƏN Olar.

Əminə içəri keçir. Həsən qalxıb, bağçada gəzişir. Olduqca narahatdır. Əminə bir əlində jaket, digərində məcmeyinin içində iki stəkan cökə çayı.

ƏMİNƏ Limon da istəyirsən?

HƏSƏN Ehtiyac yoxdur.

Cökə çaylarını içirlər.

HƏSƏN Gələr, gələr, indi gələr.

ƏMİNƏ İnşallah!

HƏSƏN Silahı tapa bilsəydi, gəlməyə bilərdi.

ƏMİNƏ Birdən dostları versə?!

HƏSƏN İndiki zamanda artıq silah hardadır?! Hamı özünə güclə tapır.

ƏMİNƏ Verə bilməzlər, hə?!

HƏSƏN Yox. Ona görə evə gələcək. Bəlkə, bir az da gecikəcək, amma gələcək.

ƏMİNƏ İnşallah! /Sükut/ Bir ağılsızlıq edər?

HƏSƏN Adı üstündədir, cavan oğlan. Cavanlıqda həyatın heç bir qayğısı görünmür. Fikirləşmələr ki, bu işin axırı necə olacaq. Gedək, gedək. Qalxaq, qalxaq. Yüyürək, yüyürək. Vuraq, vuraq. Ölək, ölək.

ƏMİNƏ Allah eləməsin!

HƏSƏN Ona görə də hər cür dəlisovluq edərlər. Təkcə Kamal yox, o birilər də. Əsas odur, yola çıxsınlar, ardı gələcək. Əminə, eşitmisən, bir məsəl var: "Köçəri qatarı gedər-gedər". Cavanlıqda adam köçəri qatarının bir üzvü kimidir. Köçəri qatarının özünəməxsusluğu nədir? Əvvəlcə, heç bir şey fikirləşmədən yola çıxırlar. Getdikcə, əskiklər üzə çıxmağa başlayır. Tədbirlər də onda alınmağa başlayır. Əlbəttə ki, alına bildiyi qədər. Halbuki, hər şey əvvəlcədən hesablınsa, nə qədər arzuolunmaz vəziyyət yaşanmıyacaq. Sən mənə qulaq asmırsan?

ƏMİNƏ Başa düşürəm. Belə danışanda, heç nə başa düşürəm. Mən səndən Kamalı soruşuram, sən mənə başqa şeylərdən danışırsan, ay kişi.

HƏSƏN Əminə... Bir dəlilik eləməsinin qarşısını alacağam. Hər şeyi mənə həvalə elə.

ƏMİNƏ Həvalə elədim. Heç nəyə qarışmayacağam.

HƏSƏN Amma olanları mənə bildirmirsən. Əgər dostu ilə danışığını mənə desəydin, onu mitinqə göndərməzdim.

ƏMİNƏ Fərsət verdin ki?! “Kəs səşini, arvad!” – deyib, susdurdun.

HƏSƏN Vacib günlər yaşayırıq, Əminə. Vaxt gələcək, hamımız öləcəyik. Ya elə, ya belə. Şübhəsiz, adam vətəni üçün ölər. Ölməlidir də. Amma boş-boşuna yox. Oğlumun hədə yerə ölməyini mən də istəmərəm, Əminə.

Kamal görünür.

ƏMİNƏ Gəlir.

HƏSƏN Hər şeyi mənə həvalə elə. Ortalıqda da gəzmə. Heç nədən şübhələnməməlidir. Açarı yerinə qoy. Aydın oldu?

ƏMİNƏ Oldu, bəy...

KAMAL Axşamınız xeyir!

HƏSƏN Axşamın xeyir, oğlum!

ƏMİNƏ Axşamın xeyir, əzizim!

KAMAL Siz niyə yatmamısınız?

HƏSƏN Səndən nigaran qaldıq.

ƏMİNƏ Özü də çox.

HƏSƏN Miting çoxdan bitib.

KAMAL Uşaqlar gəlməyə qoymadı. Bir az söhbət elədik.

HƏSƏN Cökə çayı içirsən? Əminə, mənə də ver. Ata-oğul bir az danışaq.

Əminə gedir.

HƏSƏN Niyə ayaq üstə dayanmısan? /Kamal oturur/ Miting necə oldu?

KAMAL Çox adam var idi, ata. Uşaq-muşaqlarını da gətirib gəlmişdilər. Eynən bir yarmarka kimi idi.

HƏSƏN Səslər bura kimi gəlirdi. Çıxış-filan oldu?

KAMAL Oldu.

HƏSƏN Deyəsən, çox da razı qalmamısan.

KAMAL Yox, mitinq möhtəşəm idi. Amma nizam-intizam yox idi. Hər ağızdan bir səs gəlirdi, yaxşı ki, getmişdim. Adamların işğala etiraz etdiklərini gözlərimlə gördüm.

HƏSƏN Əksini heç vaxt görə bilməzsən. Kim ölkəsinin işğal olunmağını istəyər?!

KAMAL Şübhəsiz ki, istəmərə. Amma bu şüursuz kütlə ilə də heç nə əldə eləmək olmaz.

HƏSƏN Hamı şüursuz deyil ki. /Söz almağa çalışır/ Məsələn, sənın dostların... Məncə, hamısı fikrində qətidir.

KAMAL Təkcə üç-dörd gəncin fikrinin qətilyi ilə bir nəticə əldə eləmək olar?!

HƏSƏN Başqaları da arxanızca gələr.

KAMAL Təkcə ümidimiz onadır.

HƏSƏN Müqavimət göstərənlər olacaq, deyirlər.

KAMAL Hardan eşitmişən, ata?

HƏSƏN Məhəllədəkilərdən.

KAMAL Elə deyirlər, ata.

HƏSƏN Dostların nə deyir?

KAMAL Onların hansı fikirdə olduğunu bilmirəm.

HƏSƏN Axı dedin, mitinqdən sonra söhbətləşmişik.

KAMAL Bu haqda heç nə danışmadılar, ata.

HƏSƏN Niyə?

KAMAL Bilmirəm.

HƏSƏN Yoxsa, sənə güvənmirlər?!

KAMAL Niyə güvənməsinlər?

HƏSƏN Onda danışmalıydılar.

KAMAL Danışmadılar.

Əminə gəlir. Cökə çaylarını qoyur.

HƏSƏN Sən yat, biz də bir azdan gələcəyik.

ƏMİNƏ Gecən xeyrə qalsın, oğlum!

KAMAL Sənin də, ana.

Əminə gedir.

HƏSƏN Bax, oğlum, bir-birimizdən heç nə gizlətməyək.

KAMAL Gizlətmirəm, ata.

HƏSƏN Qarşıdurmanı təşkil edənlərdən biri Rəcəbdir. Elə dedilər. Rəcəb sənin ən yaxın dostundur. Amma sənə heç bir məlumat verməyib. Heç belə şey olar?!

KAMAL Heç nə deməyib, ata.

HƏSƏN Eləysə, indi mən danışırım. Sabah səhər işğala qarşı bir qrup adam müqavimət göstərəcək. Səncə, bu düzgün hərəkətdir?

KAMAL Belə bir reaksiya təbii deyilmi, ata?

HƏSƏN Axı bir nəticə çıxmayacaq...

KAMAL Reaksiya özü bir nəticədir.

HƏSƏN Bir qrup adam ölsə belə, hə?! Emosionallıqla bir nəticə əldə edə bilmərik, oğlum. Ağıllı olmaq lazımdır.

KAMAL Dayanmaq ağıllılıqdır, reaksiya emosionallıq.

HƏSƏN Reaksiya olsun, amma vaxtı düzgün müəyyənləşdirilsin.

KAMAL Ata, vaxt bəhanəsi ilə dayanmaq ağıllı olmaq yox, hiyləgərlikdir. Əhvalımız pozulmasın deyə, elədiyimiz hiyləgərlik. Səlim qardaş sənə əməlli-başlı təsir edib.

HƏSƏN Bu axşam Səlimə qarşı düzgün hərəkət eləmədin.

KAMAL Axı mənə yalan danışdı.

HƏSƏN Sənin yaxşılığın üçün.

KAMAL Səlim qardaşa qalsa, mitinq belə, lazım deyildi.

HƏSƏN Səlim haqlıdır. Adamlar həyəcanlandı. Sabah səhər bir qrup adam silahlanıb, küçəyə çıxacaq.

KAMAL Mitinqə getməyimə sən icazə vermişən, ata.

HƏSƏN Səhv eləmişəm. İndi olsa, icazə verməzdim.

KAMAL Doğrudan da Səlim qardaş sənə təsir edib.

HƏSƏN Səlim müharibələrdən gələn adamdır. Neçə cəbhədə vuruşub. Bu qədər onun üzərinə getmə. Demək olar ki, Səlimi qorxaq adlandırdın.

KAMAL Ata, başqa izahı var?

HƏSƏN Bunu da heç yadından çıxartma ki, xanımının yanında heç bir kişini pis vəziyyətə salma.

KAMAL Mən yalnız həqiqəti dedim.

HƏSƏN Birtərəfli həqiqəti. Hadisəyə iki tərəfdən baxmırsan. Səlim emosionallığa qarşıdır. Ağılin tərəfdarıdır.

KAMAL Dayanmaq ağıllı olmaq deməkdir, ata?

HƏSƏN Ağıllı olmaq boş-boşuna ölməkdir?

KAMAL Həvəs bitməz?

HƏSƏN Faydasız hərəkətlərlə heç kim tələf olmasın? Həvəs bitməz! Məsələyə daha realist baxaq. Bax, oğlum, mitinqə minlərlə adam qoşulub. Amma bu izdiham təşkil olunmuş bir qüvvə deyil. Bir az əvvəl sən də belə demədin?

KAMAL Bilirəm.

HƏSƏN Təşkil olunmuş yüz nəfər. Hə, hə, yüz nəfər o izdihamı dağda bilər. Faydasız olan budur. Bir də ki, sabah müqavimət göstərəcək adamların sayı yüz-yüz əlli nəfəri keçməz. Qarşılarındakı işğalçı ordudur. Hamısı da məhv olurlar, müqavimət göstərənlərdən sağ qalan olmaz. Ziyanı xalqa da dəyəcək. İşğalçılar soyqırım edərlər. İş bir az da çətinləşər. /Sükut/ Mən sənə atanam. Özün bilirsən ki, sənə necə çox istəyirəm. Hələ ananı demirəm. Sən yaşayasan deyə, öz canını heç fikirləşmədən, fəda edə bilər. Bunları bilirsən, elə deyil?!

KAMAL Bilirəm, ata.

HƏSƏN Eləysə, hər şeyi açıq danışaq.

KAMAL Onsuz da danışırıq.

HƏSƏN Sabah Rəcəbgilin keçirəcəyi əməliyyatdan doğrudan xəbərsizsiniz? Düzünü de. Bütün çılpalığı ilə düzünü.

KAMAL Hə, ata, bilirəm. Müqavimət göstərəcəklər.

HƏSƏN Neçə nəfərdirlər?

KAMAL Bilmirəm, ata. Dəqiq bilmirəm, amma yüz-yüz əlli nəfərdən çox olmaz.

HƏSƏN Yaxşı, bəs sən?

KAMAL */Yalan deyir/* Məni çağırmaıblar.

HƏSƏN Niyə?

KAMAL Bilmirəm, ata.

HƏSƏN Amma mitinqə çağırıblar...

KAMAL Çağırıblar.

HƏSƏN Mitinqə çağırıblar, amma səndən müqavimətə qoşulmağını istəmədilər...

KAMAL Hə, ata.

HƏSƏN Yaxşı. Bəs, qoşulmağını istəsəydilər?..

KAMAL İstəmədilər, ata.

HƏSƏN İstəsəydilər?..

KAMAL Fikirləşərdim.

HƏSƏN Nəyi fikirləşərdin?

KAMAL Qoşulub-qoşulmayacağımı.

HƏSƏN Nəhayət, qoşulardın, ya qoşulmazdın?

KAMAL Bilmirəm. Hal-hazırda fikirləşə bilmirəm.

HƏSƏN İndi fikirləş. Sabah hərəkata qoşulmaq istəyirsən? Amma qərarını verməzdən qabaq bu işin axırında yüz faiz öldürüləcəyini də hesaba al.

KAMAL O qədər də yox, ata. Bir neçə işğalçını öldürüb qaçmaq mümkündür.

HƏSƏN Amma sən ən pis ehtimalı fikirləş. Öldürüldünüz... Anan pərişan, nişanlı, mən...

KAMAL Onsuz da məni çağırmaıblar. Bir fərziyyəyə görə mübahisə eləməyimiz mənasız deyilmi?

HƏSƏN Deyil. Olduqca mənalıdır. Sənə bir sualım da var. Səni niyə istəmədilər?

KAMAL Dedim axı, ata, bilmirəm. Bəlkə də, nişanlı olduğuma görə deməyiblər.

HƏSƏN Bəlkə də. Bax, bu, ola bilər. */Rahatlayıb/* Məndən heç nə gizlətmirsən ki?

KAMAL Yox, ata. Yuxum gəldi.

HƏSƏN Yata bilərsən. Bir dəqiqə. Bu gün niyə silahı götürmək istəmisən?

KAMAL Anam deyib?

HƏSƏN Sualıma cavab vermədin.

KAMAL Ata, üzr istəyirəm, amma, deyəsən, məsələnin fərqiində deyilsiniz. O silah artıq bizə hər an lazım ola bilər. Sabahdan sonra nə olacağı məlum deyil. Evimizə hücum edə bilərlər. Nə bilim e, özümüzü müdafiə eləmək məcburiyyətində qala bilərik.

HƏSƏN Hələ işğal başlamayıb ki...

KAMAL İstədim ki, təmizləyim. Çoxdandır təmizləməmişik.

HƏSƏN Düzdür */xeyli rahatlayıb/*, bizi incidəcək bir şey eləmə, əzizim.

KAMAL Bundan arxayın ola bilərsən, ata. Səlim qardaş üçün də sizdən üzr istəyirəm, ata. Xanımının yanında onunla elə rəftar eləməməliydim.

HƏSƏN Bunu özünə desən, sevinərəm.

KAMAL Mənim yerimə sən de, ata.

HƏSƏN Özün deyərsən, əzizim. Daha yaxşı olar.

KAMAL Bəlkə, mən deyə bilmədim.

HƏSƏN Niyə?

KAMAL Utanaram, ona görə deyə bilmərəm. Sən de, ata. Nə olar, məni bağışlasın. Ondan üzr istəyirəm. Həqiqətən, utanıram. Məni bağışlasın. Məni bağışla, ata.

HƏSƏN Səni niyə bağışlayım ki?

KAMAL Sizi çətin vəziyyətdə qoyduğum üçün.

HƏSƏN Daha bəsdir, bunları fikirləşmə. Səlimə deyərik. Onsuz da sənə əsəbləşməmişdi ki... O, yetkin adamdır. Get rahat-rahət yuxula.

KAMAL */Atasının əlini öpür/ Gecən xeyrə qalsın, ata!*

HƏSƏN Sənin də, oğlum.

Kamal evə keçir. Həsən rahatlayıb. Əminə Kamalın gəldiyini görüb. Sanki, təsadüfmüş kimi yanına gəlir.

ƏMİNƏ Oğlum, gəlmisən?

KAMAL Gəlmişəm, ana.

ƏMİNƏ Atan gəlir?

KAMAL Bağçadadır, ana. Silahı təmizləməkdən ötrü axtarırdım.
Gecən xeyrə qalsın, ana!

ƏMİNƏ Sənin də, əzizim!

*Kamal otağına girir. Soyunur, uzanır.
Yorğanı üstünə çəkir. Əminə bağçaya
keçir.*

ƏMİNƏ Gəlmirsən?

HƏSƏN Gəlirəm.

ƏMİNƏ Gecdir, sənə yuxusuz qalmaq olmaz.

HƏSƏN Gedək.

ƏMİNƏ /Zəif səslə/ Nə oldu?

HƏSƏN Heç nə olmadı. Qorxası heç nə yoxdur.

ƏMİNƏ Necə yəni?

HƏSƏN Bir saatdır havadan, sudan danışırıq?! Dedim ki, yoxdur.
Narahatlıq üçün heç bir səbəb yoxdur.

ƏMİNƏ O dəqiqə də əsəbləşirsən.

HƏSƏN Gör saat neçədir, gecənin bu vaxtı sən də axirət sualı
soruşursan...

*Əminə və Həsən evə girirlər. Əminə
sakitcə Kamalın otağının qapısını açıb,
içəri baxır. Sonra qapını örtür. Ərinə
Kamalın yatdığıni işarə ilə başa salır.
Həsənlə Əminə otaqlarına keçirlər. Həsən
gecə paltarını geyinir. Çarpayuya uzanır.
Əminə bir stəkan su ilə ərinin
dərmanlarını gətirir. Həsən dərmanlarını
içir. Əminə çarpayuya uzanır. Həsən
yadır. Əminə yata bilmir. Kamal sakitcə*

*qalxır, geyinir. Təzədən çarpayıya uzanır.
Əminə qalxır. Sanki, bir səs eşidib.
Sakitcə otaqdan çıxır. Kamal anasının
gəldiyini hiss edir. Yorğanı yaxşıca
üzərinə çəkir. Əminə oğlunun otağının
qapısını açır. Elə bilir ki, Kamal yatıb.
Qapını da açıq qoyub, öz otağına keçir.*

HƏSƏN /Oyanır/ Nə oldu, arvad?

ƏMİNƏ Yatır.

HƏSƏN Ta sən də yat.

Əminə çarpayıya uzanır.

Qaranlıq.

İşıqlanır. Kamal səssizcə çarpayıdan çıxır.

Barmaqlarının üzərində otaqdan çıxır.

Əli ilə qoymuş kimi şkafin açarını tapır.

Şkafi açır. Silahı çıxarır. Ən yaxın

məsciddən azan səsi eşidilir. Kamal

ciblərinə güllələri yerləşdirməyə başlayır.

Bütün məscidlərdən azan səsləri eşidilməyə

başlayır. Əminə birdən yerindən qalxır.

Tıqqıltıları eşidir. Həsəni əli ilə oyandırır.

Tələm-tələsik durub, otaqdan çıxırlar.

HƏSƏN Kamal!

KAMAL /Təəccüblə/ Ata!..

HƏSƏN Neynirsən?

KAMAL Silahı təmizləyəcəyəm.

HƏSƏN Əynini niyə geyinmisən?

KAMAL Heç, ata.

HƏSƏN Necə yəni, "heç"? Biz səninlə nə danışdıq?

KAMAL Bax, ata...

HƏSƏN Dayan görüm... Nə danışdıq? Nə qərara gəldik?

KAMAL Getməliyəm, ata.

Əminə ağlamağa başlayır.

HƏSƏN Bunları danışmadıq?

KAMAL Axı mən getməliyəm.

HƏSƏN Mənə yalan danışdın.

KAMAL Məcbur idim, ata.

HƏSƏN Demişdin ki, səni çağırmaıblar.

KAMAL Bu mümkündür, ata?! Mən bu ölkənin övladı deyiləm?!

HƏSƏN Getməyəcəksən!

KAMAL Ata, mən qorxağam?

HƏSƏN Getməyəcəksən!

KAMAL Mənə mane olmağa çalışma. Bu, mənim vəzifəmdir.

HƏSƏN Vəzifəni icra edəcəyiniz günlər gələcək.

KAMAL O tapşırıq, vəzifə bu gündür, ata! Çəkilin qabağımdan!

ƏMİNƏ Sənə haqqımı halal eləməyəm!

KAMAL Yol ver, ana!

HƏSƏN Getməyəcəksən!

KAMAL Azan qurtaranda, orda olmalıyam.

ƏMİNƏ Xəstə atanı itələyirsən? Sən neylədiyini bilirsən?

KAMAL Hamı məni gözləyir, ana. Çəkilin yolumdan, çəkilin!

HƏSƏN Rədd ol! Rədd ol! Rədd ol!

Qaranlıq.

Həsən bağçadadır. Səhnə yavaş-yavaş işıqlanır. Həsən narahat oturub. Rəcəb gəlir. Evin ətrafında fırlanır.

HƏSƏN Kim var orda?

RƏCƏB Həsən əmi...

HƏSƏN Sən kimsən?

RƏCƏB Mənəm, Rəcəb.

HƏSƏN Kamal getdi.

RƏCƏB Nə vaxt?

HƏSƏN Bir az qabaq.

RƏCƏB Hara getdi?

HƏSƏN Bilmirəm.

RƏCƏB Axı gəlməyib.

HƏSƏN Orasını bilmirəm.

RƏCƏB Heç nə demədi?

HƏSƏN Demədi.

RƏCƏB Allah amanında, Həsən əmi.

HƏSƏN Rəcəb, oğlum, sən də mənim bir övladım sayılırsan. Düzgün iş görmürsünüz.

RƏCƏB Düz olduğuna inandığımızı edirik, Həsən əmi. Neyləyiriksə, ölkəmiz üçün edirik.

HƏSƏN Əl çəkin!

RƏCƏB Neçə gündür hazırlaşırıq. Hamı bizi gözləyir.

HƏSƏN Hələlik dayanın. Qarşıda sizin öhdənizə çox iş düşəcək.

RƏCƏB Mən belə bir işlə məşğul olduğumu anama, atama deyə bilmədim. Məni bağışlasınlar. /Uzaqlaşanda/ Haqlarını halal eləsinlər! Yadından çıxmasın, Həsən əmi, de, halal eləsinlər...

*Rəcəb gedib. Həsən yavaş-yavaş evə keçir.
Əminə oturur. Kamal yerdə bardaş
qurub, başı qabağında.*

KAMAL Bir də bu uşaqların üzünə necə baxacağam?!

HƏSƏN Baxa bilməyəcəksən, oğlum. Bir də onları görməyəcəksən. Çünki köçəri qatarın bayraqdarları tez qaçirlar.

*Qaranlıq...
Həsən oyanır. Əminə namaz qılır. Kamal
oturub, fikirləşir. Bütün kilsələrin
zəngləri çalınır. Uzaqdan silah səsləri
eşidilir. Hərdənbir göy guruldayır.
Əminə canamazı yığışdırır.*

ƏMİNƏ Mənə hirslənmə, oğlum. Mənə hirslənmə. Nə olar, özünü mənim yerimə qoy. Sənin ölümünə dözə bilmərəm. Sən mənim yeganə sərવətimsən. Səni əsgərə aparanda, iki il əvvəl idi...

KAMAL Hə, ana.

ƏMİNƏ O qədər də əsəbləşməmişdim. Daha doğrusu, vəziyyəti tam dərk etməmişdim. Sonra fikirləşməyə başladı. Birdən ölsən? Ölsən, neyləyərdim? Daha yemək yeyə bilmirdim. Danışa bilmirdim. Beynimdə bircə sual var idi. Bircə

narahatlıq. Bəlkə, öldürüblər?! Birdən mənə öldürüldüyünü desələr?! Neyləyərdim? Neyləyəyəm? Çətin ki, bunu başa düşəsən, Kamal. Bir ananın övladının yaşayıb-yaşamayacağı narahatlığını keçirməyini başa düşməyin çox çətindir. Hər dəfə qapı döyüləndə, səninlə bağlı pis bir xəbər veriləcək deyə, ürəyim gup-gup döyünürdü. O həyəcanı, o ümitsizliyi bir də yaşamaq istəmirəm, başa düşürsən?!

KAMAL Təkcə sənin oğlun deyildi ki, ana... Bütün uşaqların anaları var.

ƏMİNƏ Mən elə fikirləşə bilmirdim, neyləyim?! Məndən asılı deyildi. O cür fikirləşə bilmirdim də... İndi də o cür fikirləşə bilmirəm. Lənət olsun müharibəyə! Bütün müharibələrə lənət olsun! Müharibə ədalətsizlikdir!

KAMAL Hər müharibə ədalətsiz deyil ki... Öz torpağını müdafiə etmək üçün vuruşursansa, haqsızlıq burda hardadır?!

Sükut.

ƏMİNƏ Səlim onda cavan oğlan idi. Birinci dəfə gedəndə, davullarla, zurnalarla yola salınmışdı. Deyə-gülə getmişdi. Elə bil ki, bayrama gedirdilər. İki il sonra qayıdıb gələndə, onu tanımamışdım. Yanında adamlar ölmüşdü. Şikəst qalmışdı. Birlikdə getdiyi adamlardan çoxu geri qayıtmamışdı. Uzun müddət heç danışmadı. Gecələr yata bilmirdi. Anası oğlunun gecələr qışqırdığından danışdı. Təzədən apardılar əsgərə. Bir il sonra yenə geri qayıtdı. Yenə apardılar, yenə qayıtdı. Və otuz yaşında qoca kişi oldu, gəldi.

Sükut. Əminə Həsənin əlindən tutur. Kamal otağına keçir, oturur.

ƏMİNƏ Necəsən?

HƏSƏN Bir az yaxşıyam.

ƏMİNƏ /Dərman verir/ İç.

HƏSƏN İndi içdim ki...

ƏMİNƏ İki saatdır ki, yatırsan.

HƏSƏN Onsuz da həmişə belə olur. Nə vaxt bir fəlakətlə rastlaşsam, yatıram. Atam öləndə də yatmışdım. Saatlarla. Bəlkə də, qaçıram, görmək istəmirəm, nə bilmək olar?!

ƏMİNƏ Özünü yorma.

HƏSƏN Kamal hardadır?

ƏMİNƏ İçəridə.

HƏSƏN Heç nədən xəbərimiz yoxdur. Nələr baş verir? Dəli olacağam, İlahi...

ƏMİNƏ Niko gedib. Bir xəbər gətirə bilsə, Eleni bizə bildirəcək.

Həsən qalxır.

ƏMİNƏ Yağış yağacaq.

HƏSƏN Dünən necə də isti idi.

ƏMİNƏ Bəlkə də, ona görə qolum ağrıyır.

HƏSƏN Bəlkə də... /Pəncərənin qarşısında oturur/

Silah səsləri davam edir. Hərdənbir göy guruldayır. Qapı döyülür.

ƏMİNƏ Allah xeyir eləsin!

Kamal da gəlir.

KAMAL Ana, mən açaram.

ƏMİNƏ Yox, sən dayan.

HƏSƏN Kim olduğunu öyrənməmiş qapını açmayın.

Həsən və Kamal çıxırlar.

ƏMİNƏ Kimdir gələn?

ELENİ /Səsi/ Mənəm, Əminə xanım, Elenidir...

ƏMİNƏ Gəl, Eleni...

Eleni içəri daxil olur.

HƏSƏN Eleni. Bağışla, bir az uzanmışdım.

ELENİ Sən mənim atam sayılırsan, Həsən əmi.

ƏMİNƏ Nə olub, Eleni?

KAMAL Bir xəbər var?

ELENİ Bir az qabaq Niko gəldi. Çox pis şeylər baş verir. Çox pis.

HƏSƏN Danış, qızım.

ELENİ Danışılacaq şeylər deyil, Həsən əmi.

HƏSƏN Öyrəşəcəyik bunlara, danış.

ELENİ Birinci gülləni bir jurnalist atıb.

KAMAL Həsən Təhsin...

ELENİ Sonra hamısını... Hamısını öldürüblər. Kamera çəkə-çəkə... Kazarmaya hücum edib, zabitləri öldürüblər. Bütün yollar, küçələr meyitlərlə doludur. Dəhşət... Dəhşət... Sultani Məktəbinə hücum ediblər. Maşatlıq məlumatını paylaşıdılar deyə, tələbələri də öldürmək istəyiblər. Bir Rum qızı əsgərlərə mane olub... /Ağlamağa başlayır/

HƏSƏN Gözlənilən nəticə...

ELENİ Niyə bu qiyamı saxlamırlar?

KAMAL Kim saxlayacaq, Eleni xala?!

ELENİ İtalyanlar, amerikalılar, fransızlar... Gəmilərdən tamaşa edirlər. Niyə mane olurlar?

KAMAL Hədər gözləntidir... Saxlamaq istəsəydilər, işğala mane olardılar.

ELENİ Gördükləri evlərə girmişlər. Uşaqlara da rəhm eləməyiblər. Körpə bir uşaqla anasını süngülərlə deşik-deşik ediblər. Niko gözüylə görüb.

HƏSƏN Səlim haqlıdır. Müqavimət olmasaydı, qətliam bu yerə gəlib çıxmazdı.

Sükut.

ELENİ Həsən əmi, mən də sizin qızınız sayılıram. Bircə gün belə, bizi incitməmişiniz.

HƏSƏN Hər şey qarşılıqlıdır, qızım. Biz də sizdən razıyıq.

ELENİ Karantinada, Məktubçuda, Qaratasda qadınlara təcavüz olunur. Qızlar zorlanırlar.

KAMAL Hardan bilirsən, Eleni xala?

ELENİ Niko görüb, Niko. Gözləri ilə görüb.

KAMAL Mən... Mən Ruhsargilə gedirəm.

ELENİ Küçəyə çıxma, Kamal. Lazım olsa, mən gedərəm.

Qapı gurultulu formada döyülür.

ELENİ */Tələm-tələsik qalxır/* Hərçənd hələ buralara gəlib çata bilməzlər, amma yenə də...

Eleni qapını açır, Fikriyə və Ruhsar daxil

olurlar.

ƏMİNƏ Nə olub?
KAMAL Nə olub, Ruhsar?
HƏSƏN Qudam hardadır?

Fikriyə ağlamağa başlayır.

RUHSAR Atam getdi.
ƏMİNƏ Hara getdi?
KAMAL Necə?
HƏSƏN Danışın da...
FİKRIYƏ Silahını aldı və getdi.
RUHSAR Qadınlara təcavüz edirmişlər... Eşitdi və getdi...
FİKRIYƏ Dayandıra bilmədik, getdi.
RUHSAR Nələr baş verir, Kamal?

Sükut.

KAMAL Burda öldürülməyi, zorlanmağı gözləyəcəyik, hə?!
/Otağına keçir. Zabit formasını çıxarır. Geyinməyə başlayır./

*Qapı döyülür. Əminə və Eleni qapını açırlar.
Əvvəlcə, qucağında uşağı olan Xalidə daxil olur.
Arxasınca da zabit formasını geyinmiş, silahını
taxmış Səlim... Sükut.*

SƏLİM Kamal hardadır?
ƏMİNƏ İçəridə.
SƏLİM */İçəri girir/ Kamal...*

KAMAL Geyinmisən, Səlim qardaş...

SƏLİM Vaxtıdır, Kamal. Bir az tez ol. /Səlim təzadən içəri keçir./

ƏMİNƏ Neyləmək istəyirsən, Səlim?

SƏLİM Həyat yoldaşım sizə əmanət... Hadisələr səngiyəndən sonra anasıgilə göndərsiniz.

Yağış başlayır...

ƏMİNƏ Heç belə yağış yağmayıb...

HƏSƏN Axan qanları ancaq beləsi təmizləyər.

ELENİ Mənim evimə girə bilməzlər. Nə də olsa, bizi özlərindən biri bilirlər. Qadınlar mənimlə gəlsin.

Sükut.

SƏLİM Düz deyirsən, Eleni. Kamal, hazırlanmadın?

Kamal içəri girir. Geyinib.

SƏLİM Hamıyla vidalaş...

KAMAL /Atasının əlini öpür/ Ata, səni incitmişəmsə, bağışla...

HƏSƏN /Oğlunu bəğrına basır/ Bir ata oğlundan inciyə bilərmi?!
/Ağlamamağa çalışır, amma göz yaşları öz-özünə axmaqdadır./

KAMAL Öpüm, ana...

Əminə və Kamal qucaqlaşır.

ƏMİNƏ İki nəfər neyləyəcəksiniz?! Neyləyə bilərsiniz?!

Həsən şkaftı açır, silahı çıxarır.

SƏLİM

Müharibə dəhşətdir. Ölmək, öldürmək dəhşətdir. Amma bizimki tamam başqadır. Bu, məcbur gedişdir. Doğma torpağımızı qorumaq, xilas eləmək üçün... Amma biz dənizə tərəf yol, Anadoluya gedirik... Çünki azadlıq savaşında xalqla birlikdə zəfər çalmaq mümkündür! /Həsən silahı oğluna verir/ Getdik, Kamal...

Qaranlıq.

E P İ L O Q

Mərkəzdə "Zeybək" oynanılır. Kamal və Salim rəqsə qoşulurlar. "Zeybək" oynanılanda, səs ucaldanlardan salona:

KİŞİ SƏSİ

Kiçik leytenant Kamal. 1989-cu ildə İzmirdə anadan olub. Natarius Həsən Əsgəri bəyin oğludur.

Qeydiyyat nömrəsi: SV19869.

1917-ci ildə Birinci Dünya Müharibəsinə qoşuldu. İzmir işğal olunandan sonra Anadoluya keçdi. İzmir ətrafı bölmə rəisliyi, Konya polis idarəsi, 57-ci diviziya əmrlik zabitliyi iş başında oldular. Saysız igidlik göstərdiyinə görə, ona "İLDIRIM KAMAL" dedilər. Əsas hücumda II süvari diviziyası, II süvari alayı, III Bölük tağım komandiri idi.

QADIN SƏSİ

27 Avqust 1922-ci ildə Kiçikköy stansiyasına edilən hücumda öldürüldü.

KİŞİ SƏSİ

Şəhid olduğu kəndə və stansiyaya sonradan "İLDIRIM KAMAL" adı verildi. İldırım Kamal...

Səs eşidilməz olur. "Zeybək" davam edir...

S O N

**6 İyul 1990.
İstanbul.**

Tərcümə edilmə tarixi:
27-29 İyun 2022
Şəki